

Kuva: Taru Turpeinen

Ajankohtaista

- Oppimisen tuki ja inklusio esi- ja perusopetuksessa – suomen- ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteishanke
- Jokainen onnistuminen on juhlan arvoinen – tänä syksynä Vahvuusvaris opettaa 4 000 Espoon ekaluokkalaista tunnistamaan omia vahvuuksiaan
- Ohjauksella onnistumisiin -hanke Espoossa: Kulttuuriohjaaja ohjaa opinpolulla lukiomaailmassa
- Moninaisuus lukion arjessa -koulutus Espoon lukioden opettajille: Kulttuurisensitiivisyyttä voi opetella
- Etsimässä Espooseen saapuneita ukrainalaisnuoria: Kokemuksia työskentelystä tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisnuorten parissa
- Mistä löytyy digituki? –Muutoslaboratoriotyöskentelyn® osallistuva havainnointi
- YAMK opinnäytetyössä selvitettiin Espoon kiertotalouden esteitä ja mahdollisuuksia
- Palvelumuotoilulla työllisyyttä -tutkimusyhteistyö kaupungin palveluverkoston kehityksen tukena

Varttitiedot III neljännes 2022

- Espoon väestö oli vuoden 2022 syyskuun lopussa ennakkotietojen mukaan 302 670 asukasta
- Työttömyys väheni edelleen syyskuussa, tosin vauhti on hidastunut
- Tammi-syyskuussa oli valmistuneita asuntoja enemmän, mutta aloituksia ja myönnettyjä rakennuslupia vähemmän kuin vuotta aiemmin

Sisältö

Historiallisen muutoksen aika	3
En historisk förändring	4
Time of historic change	5
Ajankohtaista	6
Oppimisen tuki ja inklusio esi- ja perusopetuksessa – suomen- ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteishanke	6
Jokainen onnistuminen on juhlan arvoinen – tänä syksynä Vahvuusvaris opettaa 4 000 Espoon ekaluokkalaista tunnistamaan omia vahvuuksiaan.....	11
Ohjauksella onnistumisiin -hanke Espoossa: Kulttuuriohjaaja ohjaa opinpolulla lukiomaailmassa	13
Moninaisuus lukion arjessa -koulutus Espoon lukiodien opettajille: Kulttuurisensitiivisyyttä voi opetella.....	15
Etsimässä Espooseen saapuneita ukrainalaisnuoria: Kokemuksia työskentelystä tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisnuorten parissa	18
Mistä löytyy digituki? –Muutoslaboratoriotyöskentelyn® osallistuva havainnointi.....	20
YAMK opinnäytetyössä selvitettiin Espoon kiertotalouden esteitä ja mahdollisuuksia	26
Palvelumuotoilulla työllisyyttä -tutkimusyhteistyö kaupungin palveluverkoston kehityksen tukena	28
Varttitiedot.....	33
Väestönmuutokset III neljännes 2022 (1.7. - 30.9.) ennakkotietoja	33
Työpaikat, työllisyys ja työttömyys Espoossa III neljännes 2022 (1.7. - 30.9.)	39
Espoon rakennustuotanto III neljännes 2022 (1.7. - 30.9.) ennakkotietoja.....	42

Historiallisen muutoksen aika

Vuosi 2022 lähestyy loppuaan, mikä tarkoittaa kunnille uuden aikakauden alkua. Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimi poistuvat kuntien tehtävistä ja siirtyvät aloittavien hyvinvointialueiden vastuulle. Tämä tarkoittaa kuntatyöhön monia uusia raja- ja yhdyspintoja sekä muutoksia yhteistyöhön. Tässä Eetvartissa katsotaankin vahvasti tulevaisuuteen ja tarjolla on tukeva paketti espoolaista kehittämistyötä, jonka keskiössä on kaupunkilainen.

Moni esitellyistä hankkeista tai palveluista kohdentuu lapsiin ja nuoriin, joiden hyvän kasvun edellytysten varmistamisessa kunnan järjestämällä palveluilla on jatkossakin suuri merkitys. On viisasta tukea kaikkia lapsia ja nuoria, ja erityisesti myös heitä, joiden hyvää kasvua erilaisten riskitekijöiden kasaantuminen uhkaa. Vahvuudet tulevat näkyväksi silloin, kun ne huomataan. Sen jälkeen niiden varaan voi rakentaa tulevaa. Samankaltainen vahvuuksille rakentaminen toimii myös palvelujen kehittämisessä. Aalto-yliopiston ja työllisyyspalvelujen palvelumuotoilu- ja tutkimusyhteistyö onkin tuottanut konkreettisia ja nopeita askelia tulevaisuuden työllisyyspalvelujen kehittämiseen.

Digitalisaatio ja uudenlaisten digitaalisten palvelujen kehittäminen on ollut kuntien ja palveluntuottajien agendalla jo pitkään. Samalla digitaaloista on tullut miltei välttämätön osaamisalue monien arkipäiväisten palvelujen käytössä. Käyttäjät voivat jäädä syrjään näistä palveluista joko tahattomasti esimerkiksi iän tai toimintarajoitteiden vuoksi tai omasta tahdostaan. Moni käyttäjä tarvitsee digipalveluissa tukea, mikä auttaa turvallisempaan ja itsenäisempään asiointiin.

Tulevaisuuskestävyyteen liittyy myös kaupunkien keskeinen rooli kiertotalouden edistäjinä. Luonnonvarojen säästeliäs käyttäminen sekä tuotteiden ja materiaalien säilyttäminen kierrossa mahdollisimman pitkään on entistä ajankohtaisempaa etsittäessä ratkaisuja niin ilmasto- ja luontokriisiin kuin ylikulutukseen. Lisäksi kiertotalous lisää

yhteiskunnan resilienssiä mahdollisissa kriiseissä ja muutostilanteissa. Tuntemalla kiertotalouden esteet ja mahdollisuudet kaupungissa, voidaan toimintaa kehittää aidosti vaikuttavasti.

Kaikkea tässä kuvattua kehittämistä yhdistää espoolainen yhdessä tekeminen ja Espoon innovaatiokulttuuri kiinnostaa myös Eurooppaa. Espoon kaupunki sijoittui joulukuun alussa hopealle Euroopan innovaatiopääkaupunkikilpailussa (iCapital). Päävoiton vei Aix-Marseillen alue ja kolmanneksi sijoittui Valencia. Kyseessä on paras suomalaistulos kautta aikojen, joka on jatkoa vuosien 2019 ja 2020 finaalisijoille. Keskeisinä teemoina hakemuksessa olivat radikaali poikkiteellinen yhteistyö, ihmisten ja planeetan palveleminen, läheisyys ja luottamus yhteistyön ytimenä sekä ihmisten hyvinvointiin ja osallisuuteen keskittyminen. Jokainen näistä teemoista näkyy jollain tavalla myös tämän Eetvartin artikkeleissa.

Lukuiloa ja lämmintä joulunaikaa,

Minna Joensuu
va. tutkimusjohtaja
22.12.2022

En historisk förändring

År 2022 lider mot sitt slut, vilket innebär att en ny era för kommunerna börjar. Social- och hälsovårdstjänsterna samt räddningsväsendet hör inte längre till kommunernas uppgifter utan flyttas över till de nya välfärdsområdena. Detta innebär många nya gräns- och kontaktytor samt ändringar i samarbetet. I denna Eetvartti fäster vi blicken i framtiden och erbjuder en rejäl dos utvecklingsarbete i Esbo med fokus på stadsborna.

Många av de presenterade projekten och tjänsterna riktas till barn och ungdomar, för vilka tjänster som kommunen ordnar även i fortsättningen har en stor betydelse, för säkerställandet av en god uppväxt. Det är vettigt att stödja alla barn och ungdomar, och särskilt också dem, vars goda uppväxt hotas av att olika riskfaktorer hopas. Styrkorna blir synliga man lägger märke till dem. Därefter kan man bygga framtiden på dem. Ett liknande byggande på styrkor fungerar även för utvecklingen av tjänster. Servicedesignen och forskningssamarbetet vid Aalto-universitetet och inom sysselsättningstjänsterna har gett upphov till konkreta och snabba steg inom utvecklingen av framtida sysselsättningstjänster.

Digitaliseringen och utvecklingen av nya digitala tjänster har stått på kommunernas och tjänsteproducenternas agenda redan länge. Samtidigt har digitala färdigheter blivit ett nästan nödvändigt kompetensområde för att använda många vardagliga tjänster. Användarna kan bli utan dessa tjänster antingen ofrivilligt på grund av åldern eller funktionsbegränsningar eller på grund av sin egen vilja. Många användare behöver stöd med att använda digitala tjänster, vilket bidrar till att de kan uträtta ärenden säkrare och mer självständigt.

Städernas centrala roll som främjare av cirkulär ekonomi hör också till en hållbar framtid. Att använda naturtillgångarna sparsamt, och att bibehålla produkterna och materialen i cirkulation så länge som möjligt är allt mer aktuellt, när man försöker finna lösningar på både klimat- och natur-

kriser och överkonsumtion. Dessutom ökar cirkulär ekonomi samhällets resiliens vid eventuella kriser och förändringar. Genom att känna till hindren och möjligheterna för cirkulär ekonomi i staden kan verksamheten utvecklas genuint och effektivt.

Det gemensamma för all den utveckling som beskrivits här är samarbete, och Esbos innovationskultur intresserar även i Europa. Esbo stad kom i början av december på andra plats i tävlingen om Europas innovationshuvudstad (iCapital). Aix-Marseille kom på första plats och Valencia på tredje plats. Detta är den bästa placeringen för Finland genom tiderna, och en fortsättning på finalplatserna 2019 och 2020. Centrala teman i ansökan var ett radikalt tvärvetenskapligt samarbete, att tjäna människor och planeten, närhet och tillit som kärna för samarbetet, samt att fokusera på människornas välmående och delaktighet. Alla dessa teman syns på något sätt även i denna artikel i Eetvartti.

Jag vill önska er alla läsglädje och en hjärtlig juletid,

Minna Joensuu
tf. forskningsdirektör
22.12.2022

Time of historic change

Year 2022 is coming to an end which marks the beginning of a new era for municipalities. The responsibility for organising health, social and rescue services will be transferred from municipalities to wellbeing services counties. From the perspective of municipal work, this means new interfaces and changes in the way of working together. This issue of Eetvartti looks into the future and provides a hefty information package on development work in Espoo where the resident is at the core.

Many of the proposed projects and services are aimed at children and young people and the services provided by the municipality play a large role in ensuring their positive development also in the future. It is a good idea to support all children and young people, especially those whose positive development is at risk. Strengths become apparent when they are identified and then the future can be built on them. Building on strengths is also applicable in improving services. The service design and research cooperation between Aalto University and employment services has rapidly made concrete progress towards the development of future employment services.

Digitalisation and developing new digital services has been on the agenda of municipalities and service providers for a long time. At the same time, having digital skills has become a near inevitability whilst using services every day. Users may lose touch with these services either unintentionally, for example due to age or functional limitations, or out of choice. Many users need support in using digital services to stay safe and cope independently.

The central role of cities in promoting circular economy is also related to future sustainability. Prudent use of natural resources and keeping products and materials in circulation for as long as possible is ever more topical when proposing solutions for climate and nature crises and overconsumption alike. Moreover, circular economy boosts the society's resilience during potential crises

and in times of change. Influential development is possible when you know about the obstacles and possibilities of circular economy in cities.

All the aforementioned improvements are characterised by Espoo's culture of working together and the city's innovation culture also fascinates Europe. The City of Espoo came second in The European Capital of Innovation Awards (iCapital) at the beginning of December. The grand prize went to Aix-Marseille and Valencia came third. It was Finland's best performance in years and a continuation of its success in 2019 and 2020 when it reached the finals. Radical cross-disciplinary cooperation, serving people and the planet, closeness and trust at the core of cooperation and focusing on the wellbeing and involvement of people were central themes in the application. All of these themes are present in this issue's articles in one way or another.

Enjoy reading and happy holidays!

Minna Joensuu
Deputy Research Director
22 December 2022

Oppimisen tuki ja inkluusio esi- ja perusopetuksessa – suomen- ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteishanke

Jenna Niemi, Mirka Tukiainen, Katja Sarmia, Leena Mankinen, Maija Antila, Marttiina Pekonen

Maaliskuussa 2021 käynnistyi kolmen tulosyksikön (suomenkielinen varhaiskasvatus, suomenkielinen perusopetus ja svenska bildningstjänster) ensimmäinen yhteishanke: oppimisen tuki ja inkluusio esi- ja perusopetuksessa. Hanke sisältää kaksi peräkkäistä hankerahoitusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä, ja se on osa ministeriön Oikeus oppia -kehittämisohjelmää. Hankkeessa on keskitytty erityisesti toimintakulttuurin muutoksen ja oppimisen tuen prosessien kehittämiseen: hankkeessa on panostettu vuonna 2022 muun muassa inklusiivisen toimintakulttuurin kehittämisen tukemiseen jalkautuvien hanketyöntekijöiden avulla, siirtymävaiheita kuvaavan kartan ja kolmiportaisen tuen kuvaamisen kehittämiseen sekä osamisen kehittämiseen.

Jalkautuvat hanketyöntekijät inklusiivisen toimintakulttuurin kehittämisen tukena esiopetusyksiköissä ja kouluissa

Hankkeessa on nähty tärkeäksi saada koulujen ja varhaiskasvatusyksiköiden henkilöstön äänet kuuluviin ja jakaa jo olemassa olevia hyviä käytänteitä sekä tukea kouluja ja esiopetusyksiköitä heidän kehittämistyössään. Näihin tavoitteisiin on pyritty vastaamaan jalkautuvien hanketyöntekijöiden toiminnalla. Jalkautuvat hanketyöntekijät ovat kevään ja syksyn aikana olleet yhteydessä koulujen rehtoreihin ja varhaiskasvatusyksiköiden johtajiin. Keskusteluissa on mietitty rehtorien ja johtajien kanssa niitä keinoja, joilla hanke voisi tukea koulujen ja varhaiskasvatusyksiköiden toimintakulttuurien kehittämistä. Vaikka aiheet ovat monilla yksiköillä olleet samanlaisia, kaikki kouluihin ja esiopetusyksiköihin jalkautumiset on aina suunniteltu juuri sen yksikön tarpeiden mukaan.

Tärkeässä roolissa jalkautumisissa on ollut myös tiedon välittäminen. Jalkautuvat työntekijät ovat pyrkineet tuomaan näkyväksi kentältä nousseita aiheita, hyviä käytänteitä ja kehittämiskohteita. Hyviä käytänteitä on tuotu esille muiden yksiköiden jalkautumisissa ja syksyllä järjestetyissä webinaareissa. Kehittämiskohteita on käsitelty

aluepäälliköiden ja eri opetustoimien henkilöstöjen kanssa ja niitä on myös huomioitu osaamisen kehittämisen tarjonnan suunnittelussa.

Hankkeessa moniammatillisesti kehitetty, Index for inclusion -kehittämistyökaluun pohjautuva, **IINES (Inclusion in Espoo) -itsearviointityökalu** on ollut keväällä ja syksyllä 2022 varhaiskasvatyksyksiköissä ja kouluissa täytettävänä. Sekä itsearviointityökalun vastauksista että kouluille ja esiopetusyksiköihin jalkautumisista on noussut teemoja, jotka erityisesti puhuttavat henkilökuntaa ja joita halutaan kehittää. Erityisesti koulun puolella esille ovat nousseet eriyttäminen, yhteisopettajuus, kielitietoisuus ja neuropsykiatriset haasteet. Esiopetusyksiköistä esiin nousseita asioita ovat olleet lasten osallisuus, inklusiivinen toimintakulttuuri ja leikki, mikä on yhtenä teemana varhaiskasvatuksen itsearviointikriteereissä. Jalkautuvat ovat myös keränneet tietoa siirtymävaiheista Espoossa ja erityisesti siirtymisestä esiopetuksesta alkuopetukseen. Hankkeessa on tuotettu näihin aiheisiin syksyn aikana tukimateriaaleja opettajille ja muulle koulun henkilökunnalla. Kaikki materiaalit on koottu ammattikirjallisuuden pohjalta ja niiden tarkoitus on olla oman toiminnan kehittämisen tukena. Niiden toivotaan herättävän ajatuksia ja vievän eteenpäin keskustelua koulun toimintakulttuurin kehittämisestä.

Yhteisopettajuuteen on tuotettu yhteisopettajuus-sopimuksia ja erilaisia tarkistuslistoja yhteisopettajuuden kehittämiseen. **Yhteisopettajuus -sopimukset** ovat kouluun sopivaksi muokatut versiot Espoon varhaiskasvatuksessa käytössä olevasta yhteistyösopimuksesta. Sopimuksia on kaksi erilaista. Toinen on suunnattu opettajien keskinäisen yhteistyön suunnitteluun ja toinen opettajan ja koulunkäynninavustajan välisen yhteistyön suunnitteluun. Niiden molempien tavoitteena on edistää opetustiimien oman työn reflektointia ja keskustelua yhteisopettajuuteen liittyvistä aiheista.

Yhteisopettajuuteen liittyen on tehty myös Yhteisopettajuuden tarkistuslista, Yhteisopettajuuden ZINE-kirjanen ja Koulunkäynninavustajan ja opettajan yhteistyö ZINE-kirjanen. **Yhteisopettajuuden tarkistuslistassa** on lueteltu erilaisia aiheita ja asioita, joista opettajien olisi hyvä keskustella ja päättää yhdessä yhteisopettajuutta

suunniteltaessa. **ZINE-kirjanen** on taitettava vihko, josta löytyy tarkistuslistojen lisäksi kuvia erilaisista yhteisopettajuuden malleista. **Koulunkäynninavustajan ja opettajan yhteistyö ZINE-kirjassa** yhteistyötä käsitellään moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta.

Yhteisopettajuuden kehittäminen nähdään tällä hetkellä tärkeässä asemassa inklusiivisen toimintakulttuurin kehittämisessä. Yhteisopettajuus voi tukea sekä opettajien että oppilaiden hyvinvointia ja jaksamista ja opetuksen eriyttämistä. Näiden tukimateriaalien toivotaan antavan koulun henkilökunnalle uusia ideoita siihen, miten yhteistyötä voidaan vielä kehittää ja monipuolistaa.

Keskeinen hankkeessa tuotettu materiaali on **Eriyttämisen tukikortit**. Materiaaliin on koottu tarkistuslistoja, jotka on ryhmitelty Tomlinsonin ja Stricklandin esittelemän jaottelun mukaan oppimisympäristöön, sisältöön, prosessiin ja osaamisen osoittamiseen. Tukikorteista löytyy kaksi versiota, jotta jokainen löytäisi itselleen sopivan tuen eriyttämisen kehittämiseen. Toisessa versiossa tarkistuslistat on kirjoitettu lyhyiksi listoiksi, jotka on helppo sisäistää nopealla vilkaisulla. Toisessa versiossa eriyttämisen tarkistuslistat on kirjoitettu kokonaisilla virkkeillä ja asioita avataan hieman laajemmin. Eriyttämisen tukikorttien tarkoituksena on muistuttaa opettajia siitä, miten monin eri tavoin meidän on mahdollista eriyttää opetusta ja sen sisältöjä, oppimistilanteita ja oppimisen arviointia. Usein keskustelussa nousee esiin, että tarvitaan paljon eriyttäviä materiaaleja, mutta tässä rinnalle pyritään nostamaan ajatus siitä, että samaa materiaalia käyttämällä voidaan myös eriyttää.

Kieli- ja kulttuuritietoinen opetus on yksi inklusiivisen opetuksen kulmakiviä. Eriyttämisen tukikorttien rinnalle on koottu **Kieli- ja kulttuuritietoisuuden opetuksen tukikortit** sekä **Kieli- ja kulttuuritietoisuuden ZINE-kirjanen**. Tukikortit on Eriyttämisen tukikortteja täydentävä materiaali, joka auttaa opettajaa havaitsemaan ja kehittämään omia toimintatapojaan. Materiaalit ovat myös visuaalisesti yhtenevät ja sisällöllisesti aiheet on jaoteltu samalla periaatteella. Kieli- ja kulttuuritietoisuus ZINE-kirjanen on koko henkilöstölle sopiva taitettava vihko, johon on listattu perusperiaatteita kieli- ja kulttuuritietoisuudesta. Tämä kirjanen toimii

Ajankohtaista

Jalkautuvat hanketyöntekijät ovat tuottaneet selkeitä materiaaleja yhteisopettajuudesta, eriyttämisestä sekä kieli- ja kulttuuritietoisuudesta esi- ja perusopetuksen tueksi jalkautumisessa kerättyjen tarpeiden pohjalta.

hyvin ajatusten herättelijänä, jos aihe on lukijalle aivan uusi. Kieli- ja kulttuuritietoisuus ei ole vain maahanmuuttotataustaisiin oppilaisiin liittyvä asia, vaan se koskettaa meitä kaikkia ja tukee kaikkien oppilaiden oppimista.

Kuvauksia perheitä ja perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä varten

Jalkautuvien hanketyöntekijöiden tuottamien tukimateriaalien lisäksi hankkeessa on valmisteltu siirtymävaiheita visuaalisesti kuvaavaa kartta ja kolmiportaisen tuen kuvaus, jotka on suunnattu erityisesti perheille ja perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä varten. Molemmissa prosesseissa on ollut mukana suunnittelemassa ja kehittämässä hankkeen vastuutulosyksiköt moniammatillisena yhteistyönä. Kartta ja kolmiportaisen tuen kuvaus toteutettiin yhdessä palvelumuotoilua tarjoavan yrityksen, Pentagon designin, kanssa. Kuvaukset kiinnittyvät myös seuraaviin Espoon strategiaan arvoihin: Espoo on asukas- ja asiakaslähtöinen, Espoo on vastuullinen edelläkävijä ja Espoo on oikeudenmukainen.

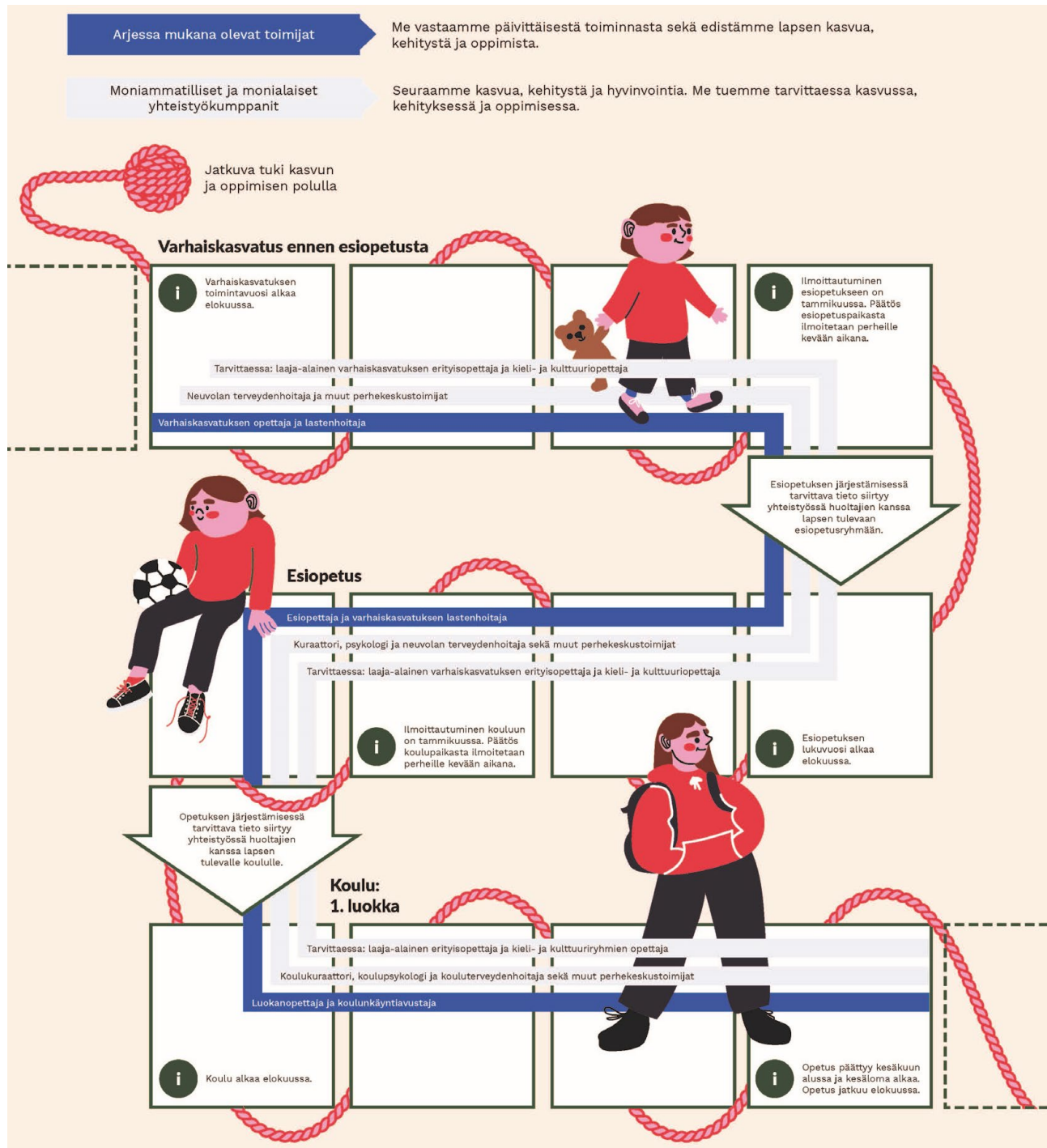
Siirtymävaiheita kuvaava kartta

Esiopetuksen aloitus saattaa olla lapselle ja perheelle ensimmäinen jännittävä askel kohti koulua ja usein tässä kohtaa tapahtuu lapsella vähintään ryhmän vaihdos. Viimeistään perusopetuksen alkaessa tuttu päiväkotijätetään taakse ja koulupolku tuo mukanaan uusia aikuisia ja toimintatapoja. Kartassa kuvataan lapsen kasvun ja oppimisen polun siirtymävaiheet varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta kouluun sekä aikataulun ja toimijoiden että niihin liittyvien käsitteiden avulla. Lasten ja perheiden on tärkeää tietää, kuka on heidän kanssaan arjessa päivittäin ja ketä muita aikuisia heillä on lisäksi turvaverkkonaan. Tämän vuoksi karttamateriaaliin koottiin varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen yleisimmät toimijat ja kuvaukset heidän työnkuvistaan. Lisäksi kasvatusalalla saatetaan käyttää paljon kummalliselta kuulostavia lyhenteitä kuten vasu, leops, veo, ela ja kieku. Nämä hankalat lyhenteet on koottu karttamateriaaliin sanakirjaksi, jossa on lyhenteiden lisäksi avattu myös keskeisimpiä käsitteitä.

Ajankohtaista

Yhteistyötä Pentagon designin kanssa tehtiin tiiviisti koko vuoden ajan, ja yrityksen graafinen suunnittelija tuotti lopullisen version kartan visuaalisesta mallista. Karttaan oli tärkeää saada perheille näkyville keskeisin tieto liittyen toiminta- ja lukuvuoden aloitukseen, ilmoittautumisiin ja keskusteluihin. Kolmen erilaisen aikataulun ja

toiminnan esittäminen vaati monien eri ratkaisujen läpikäyntiä. Prosessien moninaisuus oli ajoittain asiantuntijoillekin haasteellinen tehtävä kuvata, mutta tärkeänä ohjenuorana pidettiin perheiden ja lasten mahdollisuutta nähdä omat osallistumisen paikkansa toiminta- ja lukuvuosien aikana.

Moniammatillisessa yhteistyössä Espoon sisäisten asiantuntijoiden sekä Oppimisen tuki ja inklusio esi- ja perusopetuksessa -hankkeen kanssa valmisteltu kartta kuvaa siirtymävaiheita varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta kouluun.

Karttamateriaalista onkin tarkoitus tuottaa eri kieliversioita palvelemaan moninaista asiakaskuntaa. Virallisten asiointikielten, englannin ja ruotsin, lisäksi kartta ja siihen liittyvä materiaali pyritään kääntämään Espoon suurimmille kieliryhmille, kuten arabiaksi ja venäjäksi. Kartta on ollut marraskuussa laajalla esittelykierroksella Espoon Kasvun ja oppimisen toimialalla. Tarkoituksena on julkaista materiaali vanhempien sekä henkilöstön käyttöön Espoo.fi-nettisivuille viimeistään ensi keväänä. Kartan on tarkoitus elää prosessien muutosten mukana. Sitä on lisäksi mahdollisuus laajentaa muihin siirtymävaiheisiin siirryttäessä alakoulusta yläkouluun sekä yläkoulusta toiselle asteelle.

Kolmiportaisen tuen asiakaslähtöinen kuvaus

Kolmiportaisen tuen asiakaslähtöisen kuvauksen lähtökohtana oli selkeyttää kolmiportaisen tuen nykyistä kuvausta ja viestiä siitä asiakaslähtöisemmin. Taustalla on aiemmin tunnistettuja haasteita ja tarpeita, kuten se, että kolmiportaista tukea koskeva tieto on asiakkaan näkökulmasta hajallaan ja haasteellista löytää. Kuvauksen selkeyttämisellä tavoitellaan kolmiportaisen tuen mallin parempaa toimivuutta perheiden ja henkilöstön näkökulmasta.

Kolmiportaisen tuen kuvaaminen pohjautui sekä espoolaisia huoltajia että esi- ja perusopetuksen henkilöstöä ja asiantuntijoita osallistaneeseen yhteiskehittämisen prosessiin, jossa selvitettiin Espoon sisäisesti kolmiportaisen tuen mallin keskeisiä haasteita ja kehittymismahdollisuuksia sekä kuvauksen selkeyttä. Huoltajien, henkilöstön ja sisäisten asiantuntijoiden näkemyksiä selvitettiin kevään ja syksyn 2022 aikana osallistavalla prosessilla. Osallistavaan prosessiin sisältyi yhteiskehittämisen työpajoja sisäisille asiantuntijoille, huoltajille ja lapsille sekä sisäisten asiantuntijoiden haastatteluita ja kysely henkilöstölle.

Kolmiportaisen tuen asiakaslähtöinen kuvaus esi- ja perusopetuksessa on kokonaisuus, joka kattaa sekä tiivistetyt visualisaatiot että syventävät sanalliset kuvaukset kolmiportaisen tuen mallista. Kuvauksia voidaan hyödyntää monissa eri tilanteissa ja kanavissa, joissa perheet odottavat kohtaavansa ja löytävänsä tietoa kolmiportaisesta tuesta. Kuvauk-

sen lisäksi palvelumuotoiluprosessin loppuraportissa on nostettu esille, mitä jatkokehittämistyössä kannattaa huomioida asiakasnäkökulmasta. Myös kolmiportaisen tuen kuvauksen, kuten kartan, on tarkoitus tulla Espoo.fi-nettisivuille viimeistään ensi keväänä.

Osaamisen kehittämistä ja jatko hankkeelle

Hankkeessa on tarjottu monipuolisesti osaamisen kehittämistä sekä esi- ja perusopetuksen opettajille että johtajille. Isoimpana hankkeen osaamisen kehittämisen tarjontana on ollut webinaarisarja neljästä eri teemasta, jotka on jaoteltu esi- ja alkuopetuksen, 3–6-luokkien sekä yläkoulun opettajille suunnattuihin webinaareihin. Webinaarien asiantuntijoina on ollut, ulkopuolisten puhujien lisäksi, Espoon omia opettajia, jotka ovat kertoneet käytännönläheisin esimerkein hyviä käytänteitä espoolaisesta arjesta. Webinaareista on olemassa tallenteet, jotka ovat opettajien katsottavissa lukuvuoden 2022–2023 loppuun saakka. Tämän lisäksi hanke mahdollisti Espoon sisäisen opettajavaihdon, jossa opettajaparit pääsivät tutustumaan 2–8 päivän ajan toistensa yksiköihin sekä jakamaan osaamistaan ja tietoaan. Hanke kustantaa myös kolmiportaisen tuen verkkokurssin, jota tarjotaan kaikille Espoon perusopetuksen opettajille ja rehtoreille.

Hankkeelle myönnettiin jatkoaikaa ensi vuodelle 2023, joten ainakin kevään ajan jatketaan, syvennetään ja kootaan yhteen vuonna 2022 tehtyä kehittämistyötä. Erityisesti aiotaan lisätä osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia opettajavaihdon kautta. Lisätietoja voit kysyä hankkeen projektipäälliköltä Jenna Niemeltä tai hanketyöntekijältä Katja Sarmialta.

Kirjoittajat:

Jalkautuvat hanketyöntekijät: Mirka Tukiainen, Katja Sarmia ja Leena Mankinen.

Hankekoordinaattorit: Maija Antila ja Marttiina Pekonen.

Projektipäällikkö: Jenna Niemi.

Jokainen onnistuminen on juhlan arvoinen – tänä syksynä Vahvuusvaris opettaa 4 000 Espoon ekaluokkalaista tunnistamaan omia vahvuuksiaan

Lena Hinkkanen ja Marika Tuominen

Espoon kaupunki tarjoaa 4 000 ekaluokkalaiselle ja heidän huoltajilleen sekä 200 opettajalle Ilon palautus -paketin, johon sisältyy muun muassa koulutuksia sekä mobiilisovellus lapsen vahvuuksien ja onnistumisten tunnistamisen tueksi.

Espoon kaupunki tarjoaa tänä syksynä aloittaville ekaluokkalaisille ja heidän huoltajilleen tukea lasten vahvuuksien tunnistamiseen. Huomaa hyvä! -sarjaan perustuva Ilon palautus -paketti on **Positive Learning** -nimisen yrityksen räätälöimä kokonaisuus espoolaisille kouluille ja oppilaille perheineen. Ekaluokkalaisille suunnattu kokonaisuus on osa Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman tavoitetta espoolaisten mielen hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

Hyvinvoiva Espoo on yksi neljästä Espoon kehitysohjelmasta tällä valtuustokaudella. Ohjelmassa muun muassa kehitetään ratkaisuja korona-ajasta palautumiseen ja mielenterveysongelmien ennaltaehkäisemiseen.

– Toimimme lapsen ja nuoren parhaaksi tekemällä tiivistä ja tavoitteellista yhteistyötä huoltajien kanssa. Haluamme yhdessä tukea heidän hyvinvointiaan ja oppimista, toteaa Espoon kaupungin kasvun ja oppimisen toimialajohtaja **Harri Rinta-aho**.

– Haluamme tätä kautta tarjota eväitä myös yhteisiin hetkiin lasten kanssa kotona ja tukea perheitä siinä jännittävässä hetkessä, kun lapsi siirtyy opinpolullaan varhaiskasvatuksesta peruskouluun, Rinta-aho jatkaa.

Sovellus ja koulutukset auttavat koko perhettä huomaamaan hyvän joka päivä

Ilon palautus -paketti sisältää kuusi webinaaria huoltajille suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Webinaarit avaavat positiivisen pedagogiikan ydintä: pienetkin onnistumisen kokemukset ovat huomion arvoisia ja kasvattavat itseluottamusta, jonka voimalla lapsi ponnistaa kohti seuraavia onnistumisia.

Huoltajat saavat käyttöönsä myös Huomaa hyvä -sovelluksen mobiililla tai tietokoneella käytettäväksi. Pedagogiseen tutkimukseen perustuva digipalvelu tarjoaa tietoa luonteenvahvuuksista ja niiden tukemisesta. Luonteenvahvuuksia voivat olla esimerkiksi myötätunto, sinnikkyys ja uteliaisuus. Apuna on konkreettisia välineitä, joiden avulla huoltaja voi tukea lapsen vahvuuksien kehittymistä.

Kuva: Marika Tuominen

Ajankohtaista

Ekaluokkalaisten huoltajille tarjotaan helppokäyttöinen palvelu, jossa apua positiiviseen kasvatukseen on tarjolla jokaisen taskussa. Sovellus kannustaa huomaaman hyvän lapsessa, antamaan siitä palautetta suoraan lapselle sekä iloitsemaan ja keskustelemaan onnistumisista. Sovelluksen avulla lapsen ja koko perheen ja onnistumiset tallennetaan ja yhteinen edistyminen tehdään näkyväksi.

Sovellus tukee sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä ja vahvistaa lasten osallisuutta. Sen avulla perhe voi asettaa yhteisiä positiivisia tavoitteita ja päivittäinen harjoittelu takaa lukuisia onnistumisen kokemuksia.

Myös ekaluokkalaisten opettajille järjestetään omat koulutukset syksyn aikana. Lisäksi opettajille tarjotaan käyttöön painetut Huomaa hyvä! -materiaalit, joiden avulla tunne-, vuorovaikutus- ja vahvuustaitoja voi harjoitella oman luokan kanssa.

Koulutusten ajankohdista viestitään tarkemmin Wilmassa sekä kaupungin verkkosivuilla syksyn aikana.

Positiivinen kasvatus tukee oppimista ja hyvinvointia

Tuttavallisemmin Positivena tunnettu yritys on monille tuttu Huomaa hyvä! -sarjan koulutuksista, vahvuuskorteista ja kirjoista, joissa seikkaileva Vahvuusvaris opettaa eri luonteenvahvuuksista arkisten esimerkkien avulla.

– Hyvinvointi ja oppiminen kulkevat käsi kädessä, ja lapsen hyvinvointia voidaan tukea positiivisen kasvatuksen keinoin. Tästä on hyvin tutkimusnäyttöä sekä Suomessa että maailmalla. Myönteinen sosioemotionaalinen kehitys edistää lapsen henkistä ja fyysistä terveyttä, ehkäisee käyttäytymisen ongelmia, ennakoii hyvää koulumenestystä, kestäviä ihmissuhteita ja suojelee ja ennaltaehkäisee riskitekijöiltä, kertoo Positiven perustaja ja toimitusjohtaja **Kaisa Vuorinen**.

– Esimerkiksi lasten vahvuuksien tunnistaminen ja tämän paketin tarjoaminen nimenomaan ekaluokkalaisille on tärkeää, koska kaikille lapsille

kohdistettu tuki tarjoaa jokaiselle mahdollisuuden päästä onnistumisen polulle ekaluokasta alkaen, Vuorinen toteaa.

Luonteenvahvuuksien opettaminen tukee myös laaja-alaisten taitojen kehittymistä, mikä on keskeistä myös valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa.

Ohjauksella onnistumisiin -hanke Espoossa: Kulttuuriohjaaja ohjaa opinpolulla lukiomaailmassa

Kerttuli Punkari

Lukuvuoden 2022–2023 alussa Espoon lukiokoulutuksessa otettiin askeleita kohti uutta, kun neljä kulttuuriohjaajaa – Donya Hajali, Elena Junnila, Shan Zhu ja Hamse Mohamed – aloittivat Ohjauksella onnistumisiin -hankkeessa. Suomen kielen lisäksi espoolaislukioiden kulttuuriohjaajat käyttävät työkielenään omaa äidinkieltään eli arabiaa, venäjää, kiinaa ja somaliaa.

Monikielinen kulttuuriohjaajien kvartetti toimii Ohjauksella onnistumisiin -hankkeemme sydämessä. Hankevuosi on jo hyvässä vauhdissa ja parhaillaan pilotoimme kulttuuriohjauksen toimintamallia ja käytäntöjä Espoon lukioissa, kertoo hankkeen koordinaattori Kerttuli Punkari Espoon kaupungilta.

Espoon lukiokoulutuksen Ohjauksella onnistumisiin -hanketta johtaa Espoon Toisen asteen koulutuksen ja nuorisopalvelujen yksikkö. Rahoitus tulee Opetushallituksen (OPH) kansallisesta lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelmasta.

Espoon lukioissa pilotoidaan tänä lukuvuonna kulttuuriohjausta. Kulttuuriohjaaja (kiina) Shan Zhu, Ohjauksella onnistumisiin -hankkeen koordinaattori Kerttuli Punkari, kulttuuriohjaaja (arabia) Donya Hajali, kulttuuriohjaaja (venäjä) Elena Junnila ja kulttuuriohjaaja (somi) Hamse Mohamed.

Pilotoinnilla haetaan Espoon lukioden parhaita käytäntöjä

Kulttuuriohjauksen toimintamallin ja käytäntöjen pilotointi tarkoittaa sitä, että kulttuuriohjaajat toimivat yhteistyössä lukioden henkilöstön kanssa ja kokeilevat Espoon parhaita kulttuuriohjauksen keinoja, lukioden arjessa. Kulttuuriohjaajan kuuluu lukiolaisten henkilökohtaista ohjausta, mutta myös ryhmäohjausta yhteistyössä opettajien ja opinto-ohjaajien kanssa.

Espoon lukiot ovat oppimisyhteisöinä hyvin uniikkeja, joten eri lukiossa voivat toimia hyvinkin erilaiset kulttuuriohjauksen interventiot. Nuorten ja opettajien lisäksi, kulttuuriohjaajat ovat lukiolaisten huoltajien käytettävissä, tarvittaessa heidän omalla äidinkielellään, toteaa Kerttuli Punkari.

Espoossa kulttuuriohjaajat ovat tuttuja ohjauksen ja tuen ammattilaisia jo perusopetuksen puolelta. Tällä hetkellä peruskouluissa työskentelee neljä kulttuuriohjaajaa. Lukiokoulutuksen puolella kulttuuriohjaajat ovat arkipäivää Helsingissä ja Vantaalla, jossa heidän ammatinimikkeensä on monikielinen ohjaaja. Helsingissä monikieliset ohjaajat työskentelevät työparina Vuosaaren lukiossa, Medialukiossa ja Kielilukiossa.

Lukiolaiset, opettajat ja huoltajat kulttuuriohjauksen asiakkaina

Mitä siis kulttuuriohjaaja tekee Espoon lukiossa? Kulttuuriohjaajan osaamisessa painottuu moniammatillinen yhteistyö ja vuorovaikutus opiskelijoiden ja koko koulun henkilökunnan kanssa, kulttuurisen-sitiivisellä työotteella. Lukio-opintoihin liittyvissä kysymyksissä autetaan niin opiskelijoita kuin huoltajia, suomeksi ja omalla äidinkielellä.

Ajankohtaista

Useimmiten maahanmuuttotataustaiset huoltajat kaipaavat tietoa lukiokulttuurista ja Suomen koulutusjärjestelmästä, joka ei ole entuudestaan tuttu. Ylioppilaskirjoitukset ja nuoren jatko-opinnot kiinnostavat todella paljon, tietää Espoon lukiokoulutuksen kulttuuriohjaaja Donya Hajali, joka sujuvan suomen lisäksi palvelee asiakkaita arabian kielellä. Donya Hajali tuntee hyvin asiakkaansa, monikieliset ja -kulttuuriset perheet, onhan hän itsekin Suomessa maahanmuuttaja ja syntynyt Syyriassa. Neljän lapsen äitinä hän tietää, miten tärkeää huoltajana on saada tietoa lapsen opinnoista uudessa kotimaassa. Aiemmin hän on työskennellyt kulttuuriohjaajana Espoon kaupungin perusopetuksessa.

Nuoret voivat vaikkapa välitunnilla käväistä juttelemassa kulttuuriohjaajan kanssa lukio-opintoihin, työelämään ja vapaa-aikaan liittyvistä asioista,

- Marhaba! Espoon lukiokoulutuksen kulttuuriohjaaja Donya Hajali puhuu äidinkielenään arabiaa. Hän on koulutukseltaan arabian kielen opettaja ja neljän lapsen äiti, joka on ollut mukana perustamassa Suomen ensimmäistä naisten arabialaista kuoroa.

esimerkiksi yliopisto-opintoihin hausta, kesätöistä tai hyvän CV:n laadinnasta. Myös ihmissuhteista, iloineen ja murheineen, riittää puhetta. Kun sanaisen arkun kantta on kerran raotettu, voi juttelu syvetä vakavampiin teemoihin, kuten ahdistukseen, yksinäisyyteen ja kiusaamiseen.

Paras henkinen tuki nuorelle on se, että aikuisella vain on aikaa kuunnella. Kaikki keskustelut kulttuuriohjaajan kanssa pysyvät luottamuksellisina. Se tarkoittaa sitä, että nuoren asioista ei puhuta eteenpäin ilman hänen lupaansa.

Kulttuuriohjauksesta hyötyy koko oppimisyhteisö

Lukion nopeatempoisessa arjessa kulttuuriohjaajat toimivat kulttuurisensitiivisen tuen ja ohjauksen asiantuntijoina. Opettajat voivat ottaa kulttuuriohjaajan kumppanikseen oppitunneille, jossa puhutaan vaikkapa kulttuurien törmäyksestä ja kotikasvatuksesta eri kulttuureissa, yleisellä tasolla ja omien kokemustenkin kautta. Kulttuuriohjaaja voi vaikkapa toimia tulkkina koulun vanhempainilloissa tai tapaamisissa kouluilla. Huoltajille järjestetään Wilman ja Opintopolku-verkkopalvelun käyttökoulutusta.

Ryhmyttäminen, tunne- ja vuorovaikutustaidot, poissaolojen vähentämiseen tähtäävä sitouttaminen, syrjinnän ehkäisy... Henkilökohtaisen ohjauksen ja tuen lisäksi kulttuuriohjaajan työn ytimessä on vahvistaa yhteisöllisyyttä, eri kulttuureista lähtöisin olevien nuorten ja aikuisten välille.

Lukion kulttuuriohjaajana työskentelen sen hyväksi, että nuoren opinnot etenevät ja hän voi hyvin koulussa. Kun nuori voi hyvin, myös opettajat voivat hyvin, sanoo kulttuuriohjaaja Donya Hajali.

Kulttuurivälkkä, monikulttuurinen juhla, kansainvälisiä vieraita yliopistolta ja opiskelijatarinoita... Me-henkeä lukioyhteisöön nostattavat yhdessä ideoidut ja toteutetut tapahtumat ja erilaiset kulttuuritempaukset, vuoropuhelu yli vuosiluokkien sekä ammattikunta- ja oppiainerajojen. Kulttuuriohjaajan läsnäolosta, kulttuurisensitiivisestä tuesta ja ohjauksesta, hyötyy lopulta jokainen, kun hyvinvointi kertautuu hyvinä opiskelutuloksina. Oppimisyhteisössä tätä työtä ei koskaan ole liikaa.

Ajankohtaista

Lisätietoa kulttuuriohjaajista ja Ohjauksella onnistumisiin -hankkeesta

[Espoon Essi-intranet > Kasvu ja oppiminen](#)
[> Suomenkielinen toisen asteen koulutus ja nuorisopalvelut](#)

- Hankkeen yleisesittely
- Kulttuuri- ja katsomussensitiivisyys-tietoiskut: ohjelma ja materiaalit
- Ryhmänohjaajakoulutukset: ohjelma ja materiaalit
- Kulttuuriohjaajien vierailut Espoon lukioissa

Espoon verkkosivut: espoo.fi/kulttuuriohjaaja

- Kulttuuriohjaajien yhteystiedot
- Sivusto on julkaistu myös seuraavilla kielillä: arabia, englanti, kiina, ranska, somali ja venäjä.

Projektisuunnittelija Kerttuli Punkari
Ohjauksella onnistumisiin -hanke, Suomenkielinen toisen asteen koulutus ja nuorisopalvelut
kerttuli.punkari@espoo.fi, puh. 040 6364 876

Ohjauksella onnistumisiin -hanke on yksi 38 hankkeesta, jota Opetushallitus (OPH) rahoittaa osana kansallista lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelmaa. Tavoitteena on, että kaikilla opiskelijoilla olisi yhtenäiset mahdollisuudet menestyä opinnoissaan ja elämässään.

Moninaisuus lukion arjessa -koulutus Espoon lukioden opettajille: Kulttuurisensitiivisyyttä voi opetella

Kerttuli Punkari

Miksi kulttuuri- ja katsomussensitiivisyys on tärkeää opettajan ammatissa? Miten koulumaa-ilmassa toimit kulttuurisesti ja katsomuksellisesti sensitiivisesti? Siinä esimerkkejä kysymyksistä, joiden äärelle yli 300 aineenopettajaa Espoon lukioista kokoontui Moninaisuus lukion arjessa -koulutukseen, joka järjestettiin viime lokakuussa Aalto-yliopiston kampuksella Dipolissa.

Koulutustilaisuus kuuluu henkilöstökoulutusten sarjaan, jonka tuottaa Ohjauksella onnistumisiin -hanke. Lukuvuoden aikana luvassa on lisää kulttuuri- ja katsomussensitiivisyyden tietoiskuja, ryhmänohjaajakoulutuksia ja opinto-ohjaajien tulevaisuuskoulutusta, kertoo koulutuspalvelupäällikkö Jaakko Turpeinen Espoon kaupungilta.

Ajankohtaista

Moninaisuus, monikielisyys, monikulttuurisuus... Kaikki nämä ovat arkipäivää jo monissa oppimisyhteisöissä. Espoon kouluissa opetusta annetaan 39 eri äidinkielellä ja kuudessa eri katsomusaineessa. Vuonna 2014 espoolaislukiolaisista vieraskielisiä oli vähän yli 5 %. Nyt vieraskielisten osuus on jo 11,4 % ja määrän odotetaan kasvavan vuosi vuodelta. Lukioissa oman äidinkielen opetusta tarjotaan suomen ja ruotsin lisäksi seitsemällä eri omalla kielellä.

Tulevaisuudessa yhä useampi espoolainen on vieraskielinen tai hän ja hänen perheensä on kotoisin jostain toisesta maasta ja kulttuurista. Tilastokeskuksen mukaan Espoon väestö kasvaa maahanmuuttajien voimin ja vuonna 2021 väestönkasvusta 91,9 % oli vieraskielisiä. Nyt yleisimmät vieraat kielet Espoossa ovat venäjä, viro, arabia, englanti, kiina ja somali.

Kulttuuriohjaus on yksi kotouttamisen keinoista

Espoon tavoitteena olla Suomen paras kotouttaja on linjaus Espoon kaupungin kotouttamisohjelmassa 2022–2025. Maahanmuuttotasaustaisten nuorten ja heidän perheidensä kotouttaminen on myös yksi lukiokoulutuksen keskeisimmistä tavoitteista, oppimisen ja hyvinvoinnin rinnalla. Lukiokoulutuksessa kotouttaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että vahvistetaan opiskelijoiden monipuolista kielellistä osaamista ja opiskelutaitoja, yhteisöllisyyttäkin.

Espoon lukiokoulutus on yksi Suomen vetovoimaisimmista. Kuulumme kansallisesti laadukkaimpiin lukiokoulutuksen järjestäjiin. Tämä näkyy erityisesti ensisijaisten hakijoiden määrissä sekä hyvissä oppimistuloksissa. Laadukas opetus ja oppiminen on tärkeää, mutta perusta sille luodaan tukemalla koko kouluyhteisön hyvinvointia, Jaakko Turpeinen toteaa.

Yksi kotouttamisen keinoista suomalaisessa koulumaailmassa on kulttuuriohjaus. Kulttuuriohjaaja on uusi ammattilainen kouluyhteisöissä, tuoden opetuslalle lisää moniammatillisuutta ja kulttuurisensitiivistä työotetta tuen ja ohjauksen tilanteita selvittelemään.

Espoon lukiokoulutukseen on nyt palkattu neljä kulttuuriohjaajaa, jotka puhuvat omana äidinkielenään arabiaa, kiinaa, somalia ja venäjää. Kulttuuriohjauksen toimintamallin ja käytäntöjen pilotoinnissa ovat mukana kaikki Espoon lukiot, lukuvuoden 2022–2023 ajan.

Kulttuuriohjauksen pilotointi toteutetaan osana Ohjauksella onnistumisiin -hanketta, joka kuuluu Opetushallituksen (OPH) valtakunnalliseen lukio-koulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelmaan. Tavoitteena on kehittää tukea ja ohjausta erityisesti maahanmuuttotasaustaisten nuorille lukio-opinnoissa sekä selkeyttää yhteistyötä koulun, kodin ja eri toimijoiden välillä. Kulttuuriohjaajia on jo kysytty monikielisiin vanhempainiltoihin ja kertomaan suomalaisesta koulutusjärjestelmästä huoltajan omalla äidinkielellä.

Kulttuuriohjaajat ovat osallistuneet vanhempainiltoihin ja tulkanneet esitykset huoltajien omalla äidinkielellä. Kulttuuriohjaaja Shan Zhun työkieliä ovat kiinan lisäksi suomi, englanti ja ranska.

Hyväksy moninaisuus ja lisää hyvinvointia

Suomessa laki edellyttää, että oppilaitokset suunnittelevat, miten lisätään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään yhteistyössä henkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien kanssa. Suunnitelmaa laadittaessa kartoitetaan, miten omassa koulussa toimitaan.

On hyvä alku, että lakisääteisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on koululla tehty, mutta pelkkä paperi ei riitä. Suunnitelma on vietävä käytäntöön ja sen etenemistä koulun arjessa on seurattava. Se vaatii jatkuvaa työtä ja koulun johdon tukea, muistuttaa opetuskonsultti Ilona Taimela.

Lukiokoulutukselle on määritelty laaja-alaiset osaamisen tavoitteet, joita ovat hyvä yleissivistys, kestävä tulevaisuuden rakentaminen sekä vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet. LOPS2021:ssä esitetään, että eri kulttuurien tuntemus ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen ovat tärkeitä taitoja, joita lukiossa harjoitellaan yli oppiainerajojen. Moninaisuuden arvo nojaa YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin.

Myös Suomen koulumaailmassa riittää työtä moninaisuuden huomiointille. Kriittisyyden, ajattelumallien ja stereotyyppien ravistelun lisäksi tarvitaan antirasistista osaamista, jolla ottaa esille ja lähteä purkamaan yhdenvertaisuutta rikkovia käytäntöjä ihmisten ja yhteisöjen välillä. Arjen rasismi voi oireilla yhteisön jäsenten toisiinsa luomina paheksuvina ja epäilevinä katseina, halveksuntana ja vihan lietsontana kielellisesti ja kulttuurisesti erilaisten ihmisten välillä. Järjestelmätasolla etnistä rasismia voi olla vaikkapa se, ettei vähemmistöön kuuluvien tarvitsemaa koulutusta ja ohjausta ole vielä saatavilla.

Inklusiivisuus alkaa meistä jokaisesta

Kulttuurinen ja katsomuksellinen sensitiivisyys tarkoittaa kunnioittavaa vuorovaikutusta, kuuntelemista, hyväksyntää. Jokaisella on oikeus oman kulttuurin ilmaisuun ja uskonnon harjoittamiseen. Se on vivahteiden hoksaamista ja tunnistamista

itse kussakin, esimerkiksi moninaisuutta kansalaisuuksissa, kielissä, seksuaalisuudessa ja arvoissa. Sensitiivisyyttä on kyky ymmärtää, ettei yksilö ja kulttuuri ole sama asia. Miltä siis näyttää ja miten työssään toimii kulttuuri- ja katsomussensitiivinen aineenopettaja?

Kulttuuri- ja katsomussensitiivisyyden ensiaskel on tiedostaa, miten opettajana toimit monikulttuurisessa todellisuudessa. Omien ajattelumallien tunnistaminen kysyy reflektointitaitoja, herkkyyttäkin. On opittava tunnistamaan itsessään, lähteekö kieltämään ja vähättelemään, vai osaako hyväksyä moninaisuutta ympärillään, sanoo Ilona Taimela.

Kulttuurisesti ja katsomuksellisesti sensitiivinen opettaja on itse keskeisin instrumenttinsa. Hänellä on tietoa oppijan taustasta sekä käsitys omasta valta-asemasta ja sen merkityksestä vuorovaikutustilanteissa. Sensitiivisyyttä on ennakoluulottomuutta ja avoimuutta uuden oppimiselle, uteliaisuuskina. Itsereflektion kautta herää oivallus omasta kulttuurisesta taustasta, arvoista ja asenteista.

Opetuskonsultti Ilona Taimela haluaa nostaa myös opetusmateriaalit, opetustilat ja -paikat sekä tapahtumat kulttuuri- ja katsomussensitiivisesti toimivan pedagogin työvälineiden joukkoon:

Luokkahuone, joka koetaan psykologisesti turvalliseksi, antaa tilaa oppimiselle, sallii virheitä ja puhetta vaikeista asioista, ketään vähättelemättä ja syyttelemättä. Oppimateriaaleissa huomiota kannattaa kiinnittää sisältöjen näkökulmiin ja termivalintoihin, mikä liittyy myös saavutettavuuteen eri kohderyhmien tarpeista käsin.

Älä pilkkaa, ivaa, väheksy, sysää syrjään tai nolaa ketään... Turvalliseksi koettu tila helpottaa kaikkien elämää, uuden tiedon oppimistakin. Yhteiset tapahtumat ja kivat tempaukset tuuppaavat ihmisiä positiivisiin kohtaamisiin, keskellä koulupäivää. Ne vahvistavat yhteisöllisyyttä ja kuuluvuuden tunnetta, rakentavat kulttuurien välille siltoja, inklusiivisempaan tulevaisuuteen.

Lisäyhtiö: Projektisuunnittelija Kerttuli Punkari Ohjauksella onnistumisiin -hanke, Suomenkielinen toisen asteen koulutus ja nuorisopalvelut kerttuli.punkari@espoo.fi, puh. 040 6364 876

Etsimässä Espooseen saapuneita ukrainalaisnuoria: Kokemuksia työskentelystä tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisnuorten parissa

Dmitri Suomalainen

Tämän vuoden helmikuun 24.päivä alkoi sota, jota kukaan ei osannut odottaa. Olin itse aloittanut työt Espoon etsivässä nuorisotyössä pari viikkoa aikaisemmin enkä tämän vuoksi osannut muodostaa tarkkaa käsitystä siitä, miten sota tulisi vaikuttamaan omaan työhön. Hyvin pian sodan aloituksesta kävi selväksi, että sotaa pakenevia tulisi Suomeen kymmeniä tuhansia ja heidän mukanaan myös teinejä ja nuoria aikuisia.

Elettiin kevättä, kun aloin varovaisesti tiedustella muilta toimijoilta sekä muista kaupungeista, että onko siellä tavattu ukrainalaisia nuoria ja kuinka heidän kanssaan on toimittu. Huomiolle pantavaa oli, että kukaan ei ollut omassa toiminnassaan oikein tavannut nuoria eikä tiennyt missä he liikkuvat tai ovat. Tämän vuoksi päätin itse jalkautua eri toimijoiden pariin etsimään nuoria. Ihan ensin menin Espoon Ukrainan Help Centeriin, jota pyörittää Espoon kaupunki yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa. Help Centerin ajatuksena on tarjota turvallinen oleskelupaikka Ukrainasta saapuneille ihmisille. Centerissä järjestetään mm. suomen kielen opetusta, teemapajoja ja neuvontaa tarpeen mukaan. Centerissä sain ensimmäisen käytännön kosketuksen sotaa paenneisiin ihmisiin, ja pääsin juttelemaan heidän kanssaan. Kommunikoimme venäjän kielellä. Hyvin nopeasti kävi selväksi, että palveluverkoston hahmottaminen sekä omien asioiden järjestely on tilapäistä suojelua saaville vaikeaa, ja etenkin alkuvaiheessa hätä on suurimmillaan. Yleensä kuitenkin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa asiat järjestyvät pienin askelin kerrallaan. Sain myös ensimmäistä kertaa kuulla, että perheen teini-ikässä olevat nuoret ovat jääneet kotiin eikä heitä ole helppo saada sieltä liikkeelle. Halusin kuulla näistä kokemuksista lisää, joten suunnittelin Espoon

Maahanmuuttajapalveluiden kanssa seuraavia askelmerkkejä.

Ukrainalaisten pariin jalkautuminen

Pikkuhiljaa jalkautumisia tuli tehtyä niin Matinkylän Kaivo Ry:n avustuspisteelle kuin Suomenojan Ukraine Aidin tavaranjakopisteelle. Sain tämän myötä kokonaiskuvaa ukrainalaisnuorten tilanteesta. Moni nuori oli jäänyt alkuhässäkässä vähemmälle huomiolle, kun vanhempien huomio keskittyi enemmän perheen päiväkotitai alakouluikäisiin lapsiin. Moni vanhempi tuli kertomaan huolensa kotona olevasta nuoresta, joka ei ole pitkään aikaan poistunut kotoa edes ulkoilemaan vaan istuu lähinnä sisätiloissa tietokoneen tai puhelimen ääressä. Pahimpia väliinputoajia olivat 16-17 vuotiaat nuoret, jotka eivät enää voineet mennä peruskoulun valmistavaan opetukseen, mutta eivät myöskään päässeet heti Omnian järjestämään TUVA-koulutukseen. Pikkuhiljaa sain myös näiltä nuorilta suoria yhteydenottoja, kun vanhemmat veivät kotiin tiedon Espoon etsivästä nuorisotyöstä, jota on mahdollista saada myös venäjän kielellä. Joitakin nuoria tavoitin itse jalkautumisten yhteydessä, jolloin vaihdoin yhteystietoja tulevaa työskentelyä varten.

Tapahtumien järjestäminen ukrainalaisnuorille

Elettiin kesää, kun aloimme Espoon ryhmäkodin työntekijöiden kanssa suunnitella ensimmäistä leffailtaa ukrainalaisnuorille. Leffailta pidettäisiin Help Centerin tiloissa, ja tarjolla olisi myös pientä purtavaa. Teimme mainoksen, jonka käännetimme ukrainan kielelle. Ensimmäinen leffailta ei ollut suurmenestys, mutta paikalle tulleet nuoret olivat

hyvin kiitollisia, että sellainen järjestettiin ja he saivat olla "omiensa" seurassa. Muutamien nuorten kanssa käytiin myös kirjastossa tutustumassa palveluihin ja tekemässä kirjastokortit. Suurimman vaikutuksen nuoriin teki kirjastojen nuorisotilat, ja se että kaikki on ilmaista. Pari nuorta kävi tämän lisäksi tutustumassa Espoon mielenterveysyhdistyksen toimintaan ulkokuntoilun muodossa. Suurin osa työstä onkin tiedon jakamista nuorille, jotta he ovat enemmän tietoisia saatavilla olevista palveluista ja omista oikeuksistaan. Kesän loputtua Omniassa alkoikin ukrainalaisnuorille suunnattu TUVA-koulutus. Olin paikalla ensimmäisenä päivänä, ja oli todella ilahduttavaa nähdä, kun nuoret nähdessään toisensa esittäytyivät, ja alkoivat saman tien verkostoitumaan keskenään. Vaikka kaikki olivatkin paenneet sota, niin siinä hetkessä he olivat vain normaaleja teinejä odottamassa oppitunnin alkua.

Elettiin syksyä, kun järjestimme samojen toimijoiden kanssa toisen leffaillan ukrainalaisnuorille. Tällä kertaa tapahtuma oli menestys. Saimme paikan päälle kovasta sateesta huolimatta kolminkertaisen määrän nuoria ensimmäiseen leffaillan verrattuna. Tähän saattoi toki vaikuttaa pizzatarjoilu, mutta uskottelimme itsellemme, että se johtui meidän työntekijöiden lyömättömästä huumorista. Illan yhteydessä nuorilta kysyttiin toiveita jatkosuhteen. Ideoita tuli taidapajasta peli-iltaan, ja näiden pohjalta toimintaa lähdetään jatkossa kehittämään. Loppuvuodelle on suunnitteilla alustavasti ainakin taideryhmää, Pride-toimintaa sekä pikkujoulut.

Kuva syyskuussa järjestetystä leffaillasta. Help Centerin tilan sai muokattua myös viihtyisäksi elokuvasaliksi.

Harrastustoimintaan liittyminen

Omassa yksilötyössä autoin muutamaa nuorta saamaan harrastuspaikan eri urheiluseuroista. Valitettavasti näillä nuorilla ei ole varaa harrastusmaksuihin, jonka vuoksi seuroista täytyy tiedustella etukäteen ovatko he valmiita tulemaan maksuissa vastaan ja ottamaan Ukrainasta saapuneita mukaan toimintaan. Suurin osa seuroista on hyvin innostuneita asiasta, ja nuoren saa helposti kiinnittymään toimintaan. Näiden lisäksi tapaamisissa etsitään opiskelupaikkoja, ja kirjoitellaan erilaisia hakemuksia. Tilapäistä suojelua saavilla ei ole vielä kotikuntaa, jonka vuoksi esimerkiksi opiskelupaikan saaminen voi kestää, ja vaatia myös nuoren omaa aktiivisuutta.

Monia kiinnostaa harrastuksen lisäksi myös Suomessa työllistyminen, mutta kielitaidon puuttumisen vuoksi tässä on omat haasteensa. Työmarkkinat toimivat Suomessa eri tavalla kuin Ukrainassa, jonka vuoksi Suomen työmarkkinoiden toiminnan selittäminen on isossa osassa. TyöllisyysEspoo on ollut mukana järjestämässä CV-työpajaa, ja tätä toimintaa pyritään myös jatkamaan loppuvuoden aikana. Pienenä huomiona mainittakoon, että eniten jännitystä järjestetyn työpajan aikana aiheutti kuvien ottaminen CV:tä varten, mutta lopulta päädyttiin kaikkia tyydyttävään lopputulokseen, ja CV:t saatiin valmiiksi.

Tulevaisuuden näkymät

Yleisesti ottaen työskentely Ukrainasta tulleiden kanssa on ollut palkitsevaa, mutta myös omia voimavaroja vievää. Etenkin juuri Suomeen saapuneet ovat useimmiten kovimmassa hädässä ja kiireessä saamaan asioita aikaiseksi, jolloin työntekijän täytyy pysyä rauhallisena ja pyrkiä selittämään, että osa asioista ei tapahdu heti eikä vielä välttämättä ensi viikollakaan, mutta sillä välin voi viedä muita asioita eteenpäin. Tämän lisäksi on myös oltava valmis ottamaan vastaan vaikeita asioita tai esimerkiksi kertomuksia siitä, miten perhe on tullut Suomeen oman kotikaupungin saartorenkien läpi. Kerran soitin omassa työskentelyssä olevalle nuorelle kuulumisia, ja hän kertoi puhelun aikana, että hänen kotikaupunkinsa kadulta ei siivota enää ruumiita. Muistan puhelun jälkeen ajatelleeni, että

Ajankohtaista

niin kauheaa kuin asia onkin, niin näille nuorille se on todellisuutta ja meidän toimijoiden täytyy ottaa niitä asioita vastaan parhaamme mukaan sekä ohjata tarvittaessa eteenpäin avun piiriin.

Olen hyvin kiitollinen siitä, että ei ole tarvinnut tehdä töitä yksin. Aina kun olen apua etsinyt, niin olen sitä myös saanut. Espoon kaupungin eri toimijat, järjestöt, liikuntaseurat ja muut yksittäiset henkilöt ovat aina olleet valmiina auttamaan, ja ottamaan vastaan sinne tulevia nuoria. Seuraava isompi muutos tässä kokonaisuudessa on se, kun keväällä monet tilapäistä suojelua saavat ovat oikeutettuja kotikuntaan ja sitä myötä tuleviin palveluihin. Ymmärryksen mukaan asiaan on varauduttu, mutta aina tulee yllätyksiä ja aika näyttää mitä kaikkea vielä tapahtuu. Kaiken keskellä pyrin

kuitenkin aina muistuttamaan itselleni, että kaikkea ei voi tehdä heti ja tärkeintä on keskittyä yhteen nuoreen kerrallaan. Parasta palautetta on nuorten erilaiset kiitosviestit. Erityisesti mieleen on jäänyt yhden nuoren lähettämä kuva Hongan kotipelistä, johon jaettiin ilmaiseksi pääsylippuja. Nuori oli hyvin vaikuttunut Hongan kotipelin tunnelmasta, ja oli kiitollinen tarjotusta mahdollisuudesta. Tällä kiinnitämme parhain mahdollisin tavoin näitä nuoria osaksi yhteiskuntaa, ja se on tässä työssä tärkeintä.

Lisätietoja:

Etsivä nuorisotyöntekijä Dmitri Suomalainen, Espoon kaupunki, Kasvun ja oppimisen toimiala, dmitri.suomalainen@espoo.fi

Mistä löytyy digituki? – Muutoslaboratoriotyöskentelyn® osallistuva havainnointi

Jutta Berg ja Laura Kähkönen, Laurea-ammattikorkeakoulu, Sosiaaliala, sosionomi (AMK)

Nykyaikana digitaitoja tarvitaan yhä enemmän. Ne ovat tulleet lähes välttämättömiksi arkipäiväisien palvelujen käytössä. Kuitenkaan näitä taitoja, tai välineitä niiden harjaannuttamiseen ei löydy läheskään kaikilta. Vuoden 2022 aikana Espoossa järjestettiin viisi yhteisöpajaa, joissa pyrittiin kehittämään matalan kynnyksen digituen järjestämistä. Yhteisöpajojen tarkoituksena oli saada eri toimijat visioimaan ja toteuttamaan konkreettisia muutoksia.

Osallistujia yhteisöpajoihin oli kutsuttu pääasiassa Espoon alueella vaikuttavista toimijoista, mukana oli myös muutama muualta pääkaupunkiseudulta. Osallistujien taustaorganisaatioina olivat Espoon ja Vantaan kaupungit, yritykset, seurakunnat, järjestöt ja julkiset palveluntuottajat. He kokoontuivat DigiOn- ja VoimaProfi-hankkeiden kutsumana Laurea-ammattikorkeakoulun tiloissa Leppäva-

rassa. Seurasimme yhteisöpajojen prosessia ja tässä artikkelissa kerromme työskentelyn vaiheista ja lopputuloksista.

Työskentely sanoitti monia digituen haasteita ja niiden ilmenemistä eri toimijoiden työkentillä. Yhteisöpajoissa syntyi kolme eri muutoskokeilua, joilla pyrittiin muuttamaan nykyisten toimintatapojen haasteita. Nämä olivat; lausunnon tekeminen koskien perustoimeentulolain muutosta, digituen symbolin kehittäminen ja kaikille ymmärrettävän digikielen työstäminen.

Digisyrjäytyminen ja digituki

Yhä useampi arkipäivän toiminto suoritetaan verkossa. Aiemmin fyysisissä ympäristöissä tapahtuneet toimet ovat siirtyneet moninaisiin sovelluksiin ja verkkosivuille. Kansalaisten täytyy osata käyttää

monia erilaisia laitteita toimiakseen yhteiskunnassa. Oletusarvona on myös, että laitteet ovat kansalaisen käytettävissä eivätkä vaihdu useasti.

Sosiaali- ja terveysministeriön (2016, 26) digitalisaatiolinjauksissa on esitetty, ettei kaikkia palveluja tarvitsisi digitalisoida. Digitaalisia palveluita tuottaessa tulee tarkastella asiakkaiden ja käyttäjien tarpeita, ja arvioida digitalisoinnin tuomaa lisäarvoa. Vuonna 2020 kiihtynyt koronapandemia korosti digitaitojen merkitystä entisestään, kun kasvokkain tapahtuvat kohtaamiset rajattiin miniiniin. Terveysten ja Hyvinvoinnin laitoksen (2019, 289) tutkimuksessa kerrotaan kuitenkin puolella suomalaisista olevan esteitä sähköisten palvelujen käytössä. Valtiovarainministeriön (2017, 7) AUTA-hankkeen loppuraportissa kerrotaan myös, että neljännes yli 65-vuotiaista ei ole koskaan käynyt internetissä.

Digisyrjäytymisessä on kyse keskeisten teknologioiden ja digiympäristöjen ulkopuolelle jäämisestä, joko omasta tahdosta tai olosuhteiden pakosta. Nykyisellään yhteiskunnassa toimiessa on lähes poikkeuksetta pakko hyödyntää älykästä teknologiaa ja internetiä, vaihtoehtoisten toimintatapojen tullessa harvinaisemmiksi ja vaikeammin saavutettaviksi. Digitaalisten palvelujen kehitys jättää ulkopuolelle heidät, jotka joko jäävät tai jättäytyvät syrjään. (Talsi 2014).

Digituella pyritään vaikuttamaan edellä mainitun digisyrjäytymisen poistamiseksi. Valtiovarainministeriön AUTA-hankkeen (2017) määritelmää mukailen, digituki on sähköiseen asiointiin, palvelun käyttöön ja laitteen käyttöön kohdistuvaa tukea. Tuen on tarkoitus auttaa tuettavaa itsenäisempään ja turvallisempaan laitteen käyttöön ja asiointiin. Sujuvalla digituella voitaisiin ennaltaehkäistä ja vähentää digisyrjäytymistä.

Kysyessämme eräältä yhteisöpajan osallistujalta tavanomaisista digitukitilanteista, hän kuvaili digituen tapahtuvan esimerkiksi kahvinjuonnin lomassa, lähes huomaamatta. Tuettava ei välttämättä saavu nimenomaan digitukeen vaan hoidettava asia tulee ilmi muita asioita käsitellessä. Hänen mukaansa digitukea ei tunneta ja sanana se ei kerro ihmisille mitään hyödyllistä. Lisäksi

hän kertoo havainneensa laitteiden ja toimivan nettiyhteyden puutteen lisäävän ongelmia. Hän toivoo tulevaisuudessa digituen olevan luonnollista ja kaikkien saatavilla.

Yhteisöpajojen aikana nousi esiin paljon keskustelua digituen antamisesta ja saamisesta. Erityisesti ongelmat turvallisen ja itsenäisen laitteiden käytön suhteen huolestuttivat. Lisäksi digitukea tarvitsevien yhtenä haasteena on laitteiden puuttuminen ja vanheneminen.

Muutoslaboratoriomenetelmä ja yhteisöpajat

DigiOn – Digionnea kaikille –hanke on Laurea-ammattikorkeakoulun ja Espoon kaupungin yhteishanke, jonka tavoitteena on edistää vaikeasti työllistyvien digitaalisia taitoja. Yhteistyössä eri espoolaisten järjestöjen ja ruoka-aputoimijoiden kanssa, hanke pyrkii kehittämään matalan kynnyksen digituen muotoja. Hankkeen yhtenä tavoitteena on kehittää digitukea yhteisöpajojen avulla. (Laurea 2022a.)

Laurea-ammattikorkeakoulun hankkeen Voima-Profi – Empowering People towards Socially Inclusive Society tarkoituksena on tuottaa korkeatasoista tutkimusta ja ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin käytännön tasolla. VoimaProfilla on neljä osatutkimusta, joista yhden teema koskee haavoittuvien ryhmien digitaalista osallisuutta, joka on myös yhteisöpajojen ytimessä. (Laurea 2022b.) Nämä kaksi hanketta yhdessä koordinoivat yhteisöpajoja.

DigiOn -hankkeen työntekijät olivat syksystä 2021 alkaen rekrytoineet osallistujia kehittämään monipaikkaista digitukea Espooseen. Ohjattu työskentely tapahtui viidessä kolmen tunnin mittaisessa yhteisöpajassa, jotka mukailivat muutoslaboratoriotyöskentelyn vaiheita. Muutoslaboratorio menetelmänä keskittyy nykytilan ongelmiin ja niiden kriittiseen tarkasteluun. Työskentelyn tuloksena saadaan aikaan muutoskokeilu, jonka toimintaa testataan käytännössä. Kokeilun tarkoituksena on haastaa nykyiset ongelmalliset toimintatavat. Parhaimmillaan työskentelyn aikaansaama muutos mukaillee ekspansiivisen oppimisen kehää. Tavoit-

Ajankohtaista

teena on luoda ekspansiivista kehitystä eteenpäin vieviä uudistuksia. (Lund, Rantala & Marttila 2022; Virkkunen, Engeström, Pihlaja & Helle 1999.)

Olemme olleet yhteisöpajoissa mukana opinnäyte-työntekijän roolissa, mistä on kerrottu osallistujille. Tehtävämme tutkimuksessa on ollut hyödyntää osallistuvaa havainnointia. Olemme olleet mukana suunnittelutyössä ja yhteisöpajojen järjestämisessä, ja roolimme on ollut toimia aktiivisina havainnoitsijoina yhteisöpajojen aikana. Muutosko-keilujakson aikana lähetimme ryhmien vastuuhenkilöille seurantakyselyn, jonka avulla kartoitimme muutuskokeilujen etenemistä ja mahdollista tuen tarvetta.

Yhteisöpajaprosessi

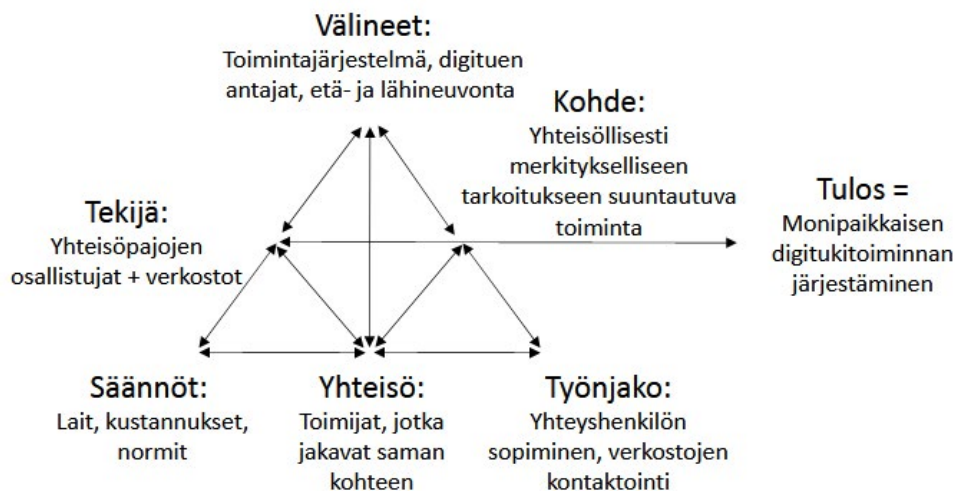
Yhteisöpajatyöskentely aloitettiin 10.2.2022. Koronatilanteen ollessa vielä epävarma, osallistujat tapasivat ensimmäisen kerran etänä Teams-sovelluksen välityksellä. Tavoitteeksi ensimmäiselle yhteisöpajalle oli asetettu tutustuminen, virittäytyminen tulevaan ja digituen ongelmakohtien kartoittaminen.

Osallistujat jaettiin pienryhmiin, joissa he keskustelivat digituesta. Keskustelua käytiin omien kokemusten pohjalta. Osallistujat sanoittivat saatavilla olevaa digitukea ja kokemuksia siitä. Käydyn keskustelun myötä nousi esiin, että digitukea tarjotaan eri muodoissa, kuten vertaistukena, ryhmänohjauksena ja vaihe vaiheelta ohjattuna. Osallistujien

mukaan yleisiä digitukea tarjoavia tahoja ovat seurakunnat, työväenopistot ja eri palvelupisteet. Usein myös kirjastot ja läheiset päätyvät antamaan digitukea. Osallistujat kaipaivat enemmän liikkuva digitukea sinne missä tuen tarvitsijat ovat, jossa se olisi paremmin löydettävissä. Järjestetty digituki on myös vahvasti projektien varassa, joten sen jatkuvuus on epävarmaa.

Toinen yhteisöpaja järjestettiin lähitapaamisena. Tavoitteena oli avata kuntalaisten digituen tarpeita ja eritellä niihin liittyviä kehityshaasteita ja mahdollisuuksia. Työskentelyyn virittäydettiin esittämällä osallistujille peiliaineistoja, joiden tehtävä on kuvastaa nykyisiä toimintatapoja, sekä nostaa esiin niiden ongelmia ja kehittämisen haasteita. Osallistujille esitettiin toimintajärjestelmä (Kuva 1) ja ohjeet sen hyödyntämiseen. Toimintajärjestelmä havainnollisti nykyisiä toimintatapoja, ja sen avulla määriteltiin keskeiset haasteet niissä.

Osallistujat jaettiin neljään ryhmään, joissa pyydettiin keskustelemaan annetusta aiheesta ja kirjamaan näkökulmia digituesta toimintajärjestelmään. Kaksi ryhmää keskusteli kuntalaisen tukemisesta sähköisten palveluiden käytössä ja toiset kaksi ryhmää käsitteli vapaaehtoisen antamaa digituki-toimintaa. Ryhmät esittivät toimintajärjestelmänsä, joiden perusteella fasilitaattori kirjasi häiriömatrisiin digituen haasteita. Osallistujia pyydettiin vielä kirjaamaan toimintajärjestelmään häiriöt toimintojen välillä, käyttäen punaista tussia.

Kuva 1. Toimintajärjestelmä ja sen osat (mukaillen Lund 2022, Engeström 1987/2015)

Ajankohtaista

Kolmannessa yhteisöpajassa lähdettiin visioimaan tulevaisuutta, ja työstämään toimintajärjestelmää edellisen yhteisöpajan aiheen ympärillä. Yhteisöpajan tavoitteena oli luoda varsinainen muutostyö. Peiliaineistona Digi- ja väestötietoviraston erityisasiantuntija kertoi heidän näkemyksistään tulevaisuudesta ja sen mahdollisuuksista.

Muutokselle välttämättömiä tarpeita lähestyttiin ennakkointidialogin kautta. Osallistujista koostuneessa paneelissa (Kuva 2) hyödynnettiin tulevaisuuden muistelua, jossa tarkoituksena on asettaa käsillä oleva tilanne parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Monet kuvasivat perustarpeiden turvaamisen välttämättömäksi onnistuneelle muutokselle, ja erityisesti rahoituksen tarve mainittiin. Eräs osallistuja nosti esille käsitteen projektoosi, jolla kuvataan rahoituksen keskittymistä kertaluontoisiin ja määräaikaisiin projekteihin vakiintuneiden järjestöjen ja tapahtumien sijaan. Hän kuvasi tästä parantumisen tarpeelliseksi parhaan mahdollisen edistymisen saavuttamiseksi.

Kuva 2. Ennakointidialogi (Kähkönen 2022)

Paneelissa nousi esiin erilaisia tarpeita ja eri toimijoiden haasteita. Panelistit kokivat muutoksen kannalta oleelliseksi oman osallistumisensa kehittämistyöhön, sekä riittävien resurssien turvaamisen. Tulevaisuuden työskentelyltä toivottiin toimivaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä, digituen saavutettavuutta ja osallisuuden kokemuksia.

Neljännessä yhteisöpajassa pureuduttiin muutostyökeiluiden kehittämiseen. Haasteita kartoitettiin, prosessia selkeytettiin ja valittuihin muutostyökei-

luihin sitouduttiin. Ryhmät neuvoivat toisiaan, ja osallistujista koostuneesta asiantuntijapaneelistä nostettiin yksittäisiä puheenvuoroja. Asiantuntijapaneelissa käsiteltiin edellisellä kerralla esiin nousseita haasteita.

Neljännän yhteisöpajan tärkeimpänä osana oli muutostyökeilun jäsentäminen ja vaiheiden selkeyttäminen tulevaa kokeiluvaihetta varten, jossa muutostyökeilu toteutetaan. Muutostyökeiluiksi oli tässä kohtaa vakiintunut kolme selkeää kohdetta: tarve saada digilaitteet huomioon otavaksi toimeentulotukiuudistuksessa ja laatia sitä varten lausunto, digikieli ymmärrettäväksi digisanastoa visualisoimalla ja digituen löydettävyyttä parantava symboli. Ryhmät sopivat tapaamisajan, -paikan ja yhteydenpidon.

Kesällä ryhmien tehtävänä oli työstää muutostyökeiluja. Tarjosimme ryhmille mahdollisuutta ylimääräiseen tapaamiseen, jossa he olisivat voineet tavata muita ryhmiä ja kommentoida toistensa muutostyökeiluja. Tähän ryhmät eivät kuitenkaan tarttuneet. Lähetimme vastuhenkilöille myös seurantakyselyn, ja heitä pyydettiin käymään kysymykset läpi yhdessä ryhmän kanssa. Tähän vastasivat kaksi ryhmää kolmesta. Kysymykset käsitelivät muun muassa muutostyökeilujen etenemistä, esiin tulleita haasteita ja mahdollisia avuntarpeita. Vastausten perusteella ryhmät olivat hyvin itseohjautuvia, eivätkä tuoneet esille tarvetta apuun. Ryhmät olivat toimivia ja heille annetut resurssit riittäviä.

Viidennessä ja viimeisessä yhteisöpajassa käsiteltiin kokeilujakson tuotoksia. Jokainen ryhmä pääsi vuorollaan esittämään oman prosessinsa tulokset (Kuva 3). Tulosten myötä pohdittiin kokeiluiden juurruttamista toimintaan, ja kartoitettiin konkreettisia keinoja juurtumisen varmistamiseen. Esiin tuli halu jatkaa toiminnan kehittämistä, ja ryhmien tulevaisuutta pohdittiin yhteisöpajojen päättymisestä huolimatta. Lopputuloksena ryhmille jäi jatkosuunnitelma omaa toimintaansa koskien. Yhteisöpajatyöskentely koettiin positiivisesti yllättävänä, konkretiansa vuoksi. Osallistujat pitivät työskentelyn tavoitteellisuudesta ja ammattimaisuudesta, myös jokaisen osallistujan sitoutumista toimintaan kehuttiin.

Kuva 3. Uusi digituen symboli esiteltiin osallistujille ensimmäistä kertaa viidennessä yhteisöpajassa (Juujärvi 2022).

Havainnot

Yhteisöpajojen tarkoitus oli havaita nykyisten toimintatapojen ristiriitoja. Perimmäinen ongelma liittyi yhteiskunnan vaatimukseen verkossa toimimisesta. Tätä haastetta on lähes mahdotonta välttää, ja se asettaa ihmisiä eriarvoiseen asemaan erisyistä.

Esille nostettiin kielelliset haasteet useammassa eri muodossa. Luku- ja kirjoitustaidon haasteiden koettiin vaikuttavan mahdollisuuksiin toimia verkko-ympäristöissä. Monet palvelut ovat myös saatavilla vain suomeksi, jolloin muut kuin suomenkieliset asiakkaat jäävät avun piirin ulkopuolelle. Digikieli koettiin haastavana. Sähköisten ympäristöjen ja palvelujen ympärillä on paljon omaa käsitteistöä, joita moni ei luonnostaan hallitse. Digikieli muodostaa kynnyksen palvelujen käyttämiselle. Hallintolain (424/2003) 9§ mukaan: "Viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.". Kyseinen vaatimus ei kuitenkaan toteudu digikäsitteitä käytettäessä.

Laitteiden puute itsessäänkin on ongelma monille. Palvelujen käyttäminen asettaa minimivaatimuksia laitteille, mikä sulkee useita ulkopuolelle. Joillain asiakasryhmillä haasteena on laitteiden suuri vaihtuvuus, mikä vaikeuttaa muun muassa pankki-palveluiden käyttöä.

Myös digituen järjestämisessä esiintyy haasteita. Yhteisöpajojen osallistujat ilmaisivat huolensa siitä, että kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa. Tämän

lisäksi verkkopalveluiden käyttöön liittyvästä tuesta ilmoitetaan verkossa, jolloin tuki ei saavuta sitä tarvitsevia.

Yhteisöpajojen tavoitteena oli ratkaista monipaikkaisen digituen järjestämisen haasteita. Havainnoinnilla olemme halunneet lisätä ymmärrystä nykyisen digituen toimintatavoista ja siinä esiintyvistä epäkohdista. Yhteisöpajat ovat olleet ainutlaatuinen mahdollisuus meille tarkastella kehittämistyötä.

Menetelmänä havainnointi antoi mahdollisuuden kulkea osallistujien mukana ja jakaa tietoa heidän kanssaan. Tilanteen ja toimintatapojen ollessa uusia, keskittyminen menee pitkälti niihin, eikä esiin tulleiden ilmiöiden havainnointiin jää yhtä paljon voimavaroja. Opiskelijalle tilanne on haastava, sillä 'tutkiva silmä' ei ole vielä päässyt kehittymään. Toisaalta on hyvä muistaa, että käytännön tekeminen ja osallistuminen tutkimukseen kasvattaa osaamista ja näkökulmaa (Kuula 1999, 143).

Muutoslaboratoriomenetelmän hyödyntäminen on ollut monelle yhteisöpajaan osallistuneelle uusi kokemus, ja aluksi voinut vaikuttaa epäselvältä. Kuitenkin sitoutuneiden ja ammattitaitoisten fasilitaattorien avulla prosessi mahdollistui. Yhteisöpajat olivat onnistunut kokonaisuus, ja niissä tehty työ koettiin merkitykselliseksi. Tuloksina saadut muutuskokeilut on mahdollista jalkauttaa digityön kentälle. Kokeilut ovat askel kohti saatavuttavampaa digitukea. Osallistujat sitoutuivat yhteisöpajatyöskentelyyn, mikä mahdollisti konkreettisten tekojen aikaansaamisen. He osoittivat myös kiinnostusta vapaaehtoista jatkotyöskentelyä kohtaan, mikä kertoo menetelmällisen työskentelyn onnistumisesta. Muutoslaboratorio näyttäytyi toimivana menetelmänä kehittämistyöhön. Osallistujien palaute työskentelystä oli pelkästään erinomaista. Kuvaillessaan työskentelyä he käyttivät sanoja antoisa, lämminhenkinen mutta tuloskeskeinen, prosessi on tuottanut paljon osallistavia kokemuksia.

Osallistujakunta koostui lähinnä sosiaalialan, tai siihen sidoksissa olevista toimijoista. Toimintaan pyydettiin mukaan edustajia pankeista. Lopulta mukaan saatiin erään pankin edustaja, joka osallistui kahteen yhteisöpajaan. Myöskään paikallisen

Ajankohtaista

tason vaikuttajia kuten kunnallispoliitikkoja, ei saatu osallistujiksi, vaikka heitä tavoiteltiin. Työskentely on ollut vaikuttavaa sosiaalialan sisällä, mutta osallistujajoukkoa voisi laajentaa. Digituen ketjuun liittyviä toimijoita, kuten laitteiden valmistajia ja niiden myyjiä, on paljon, mutta he eivät vielä tunnista sidostaan tähän aiheeseen.

Työskentelyn kehittämisen kannalta tulisi pohtia, palveleeko kehitystyötä selkeät kohderyhmät, ja niiden erityisiin tarpeisiin vastaaminen. Kehittämisprosessissa syntyneet muutostekijät palvelevat useita eri kohderyhmiä, vaikka työskentelyn aikana ei päätetty minkälaiseen asiakasryhmään keskittyäkään. Tältä kannalta keskustelun voi nähdä ympäröivänä. Tätä huomiota voi hyödyntää tulevassa työskentelyssä, mikäli halutaan keskittyä esimerkiksi kaikkein syrjäytyneimpiin asiakasryhmiin tai varmistaa ettei kukaan unohtuisi.

Sosiaalialan kehittämisen näkökulmasta yhteiskunnallinen vaikuttamistyö ja osallisuuden lisääminen ovat merkittäviä teemoja. On siis ollut antoisaa seurata toimijoita työskentelemässä yhteisen tavoitteen äärellä, ja heidän haluaan parantaa nykyistä toimintaa. Osallistujat ovat toimineet

ääninä heille, jotka eivät muuten saisi kokemustaan kuuluviin. Yhteisöpajat ovat osoittaneet, kuinka verkostoja hyödyntämällä on mahdollista saada aikaan vaikuttavaa työtä. Työskentely jatkuu aktiivisena kaikkien ryhmien osalta.

Uusi digituen symboli on ladattavissa SeniorSurfin nettisivuilta:

<https://seniorsurf.fi/digituelle-uusi-symboli-2/>

Hallituksen esitys toimeentulotukilain muuttamisesta on tällä hetkellä valiokunnan käsittelykierroksella.

Ymmärrettävä digikieli etsii visualisoijaa. Termit, joille kaivataan ymmärrettävämpää muotoa ovat muun muassa pilvipalvelut, selain ja sovellus.

Yhteisöpajojen fasilitaattoreina toimivat Virpi Lund (Laurea-ammattikorkeakoulu & VoimaProfi), Soile Juujärvi (DigiOn & VoimaProfi) ja Hanna Rantala (DigiOn).

Artikkeli on kirjoittajien sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö, joka on toteutettu DigiON – ja VoimaProfi- hankkeiden yhteistyössä.

VoimaProfi
Empowering people towards
socially inclusive society

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Lähteet

Digitalisaatio terveyden ja hyvinvoinnin tukena. Sosiaali- ja terveysministeriön digitalisaatiolinjaukset 2025 (2016). Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 16.10.2022. <http://www.urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3782-6>

Digituen toimintamalliehdotus – AUTA-hankkeen projektiryhmän loppuraportti 2017. Valtiovarainministeriö. Viitattu 15.10.2022. <https://vm.fi/documents/10623/6581896/AUTA+raportti.pdf/74d0c25e-fa60-43c6-8856-c418faef9085>

Hallintolaki 434/2003. Viitattu 9.11.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus: Kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. 2.painos. Tampere: Vastapaino.

Laurea 2022a. DigiOn-Digionnea kaikille. Viitattu 25.10.2022. <https://www.laurea.fi/hankkeet/d/digion---digionnea-kaikille/>

Laurea 2022b. Empowering People towards Socially Inclusive Society. Viitattu 25.10.2022. <https://www.laurea.fi/hankkeet/e/empowering-people-towards-socially-inclusive-society/>

Lund, V., Rantala, H. & Marttila, M. 2022. Muutoslaboratoriossa® ratkaistaan ristiriitoja kollektiivisesti. Laurea Journal. Viitattu 25.10.2022. <https://journal.laurea.fi/muutoslaboratoriossa-ratkaistaan-ristiriitoja-kollektiivisesti/#30a03958>

Suomalaisten hyvinvointi 2018 (2019). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 16.10.2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-256-7>

Talsi, N. 2014. Kodin koneet: teknologioiden kotouttaminen, käyttö ja vastustus. Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-1376-0>

Virkkunen, J., Engeström, Y., Pihlaja, J. & Helle, M. 1999. Muutoslaboratorio: Uusi tapa oppia ja kehittää työtä. Helsinki: Työministeriö.

YAMK opinnäytetyössä selvitettiin Espoon kiertotalouden esteitä ja mahdollisuuksia

Suvi Jäntti

Tutkijat ovat todenneet, että tähän asti maailmalla sovelletut keinot kestävän kehityksen sekä kiertotalouden edistämiseen ovat olleet riittämättömiä. Tarvitaan aidosti vaikuttavia ratkaisuja ja ymmärrystä siitä, mistä löytyvät vaikuttavimmat paikat edistää muutoksen syntymistä. Kiertotalous vaatii laajaa kokonaisvaltaista muutosta sekä nykyisiin toimintatapoihin, infrastruktuuriin sekä ihmisten ajattelumalleihin. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (YAMK) opinnäytetyössä (2022) ”Esteistä kohti vaikuttavimpia muutoksen edistäjiä systeemiajattelun avulla - Espoon kaupungin kiertotaloustyön edistäminen” pyritään tarjoamaan vaikuttavia keinoja kiertotaloussiirtymän vauhdittamiseksi kaupunkiorganisaation näkökulmasta. Työn tavoitteena oli tuottaa henkilökunnan haastattelujen avulla nykytilannekuvaus Espoon kaupungin työntekijöiden ajattelumalleista kiertotalouden suhteen, heidän kokemistaan kiertotaloustyön esteistä sekä tuoda esiin ratkaisuehdotuksia siihen, miten kiertotaloutta voitaisiin kaupungilla parhaiten edistää. Jotta kehittämissuhteet olisivat mahdollisimman tehokkaita, ne yhdistettiin tietoon systeemiajatteluun kuuluvista vipupisteistä sekä ihmisten käyttäytymisen taustatekijöistä.

Tuloksena syntyi kaupungin toimintaa koskevat kehittämissuhteet, jotka pyrkivät puuttumaan niihin kohtiin organisaation toimintaa, jossa saadaan aidosti vaikuttavinta muutosta aikaiseksi. Tulokset hyödyttävät Espoon kaupungin lisäksi myös muita kaupunkiorganisaatioita sekä kunta-alan kehittäjiä.

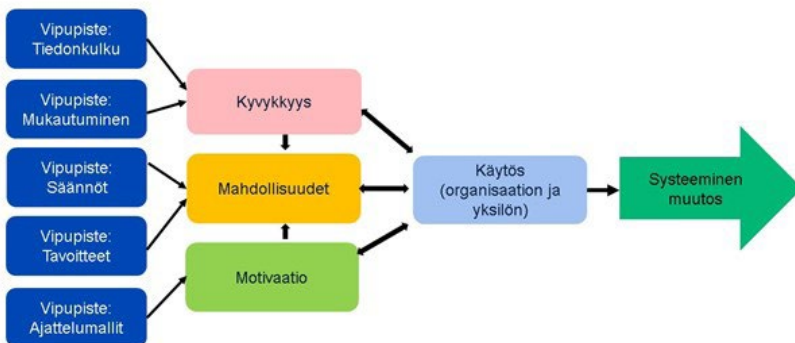
Mitä kiertotalous tarkoittaa?

Kiertotalous on talouden toimintatapa, jossa luonnonvaroja käytetään säästeliäästi tavoitteena säilyttää tuotteet ja materiaalit kierrossa mahdollisimman pitkään. Kiertotaloutta ovat esimerkiksi materiaalien ja tavaroiden uudelleenkäyttö, jakaminen, korjaaminen, sekä materiaalien uusiokäyttö. Kiertotalous on yksi tapa edistää kestävä kehitystä.
Lähde: espoo.fi

Esteistä ratkaisuihin vipupisteiden ja käyttäytymisen taustatekijöiden huomioon otamisen avulla

Opinnäytetyössä haastateltiin yhteensä 23 kaupungin työntekijää eri toimialoilta ja tehtävänkuvista. Yleisesti työntekijöiden kiertotaloutta koskevat ajattelumallit ovat haastattelujen perusteella hyvin myönteisiä ja kiertotaloutta haluttaisiin edistää omassa työssä lisää. Suurimmat esteet kaupungin kiertotaloustyölle koettiin olevan tiedonpuutteesta ja saatavuudesta, kiertotaloustyön siilomaisesta toteuttamisesta ja yhteistyön heikkoudessa, resurssien puutteesta sekä kaupunkiorganisaation hallinnon byrokraattisuudessa ja joiltain osin hankaloittavissa sääöksissä.

Systeemiajatteluun kuuluvat vipupisteet toimivat ikään kuin tienviittoina osoittaen mihin kohti organisaation toimintaa tulisi kiinnittää huomiota vaikuttavan muutoksen aikaansaamiseksi. Tässä opinnäytetyössä käytetään Meadows:in (2008) kuutta tehokkainta vipupistettä: tiedonkulku, mukautuminen, säännöt, tavoitteet sekä ajattelumallit ja niiden joustavuus. Organisaatiot koostuvat aina lopulta ihmisistä, jonka vuoksi heidän käyttäytymisensä taustalla vaikuttavien tekijöiden ymmärtäminen tuo muutokselle entistä vahvemmat mahdollisuudet onnistua. COM-B-mallin mukaan käyttäytymisen taustalla vaikuttavat kyvykkyys, mahdollisuudet sekä motivaatio (COM-B muodostuu englannin kielisistä sanoista Capabilities, Opportunities, Motivation - Behaviour)

Vipupiste-mallin ja COM-B-mallin yhdistäminen antaa systeemille muutokselle vaikuttavan lähtökohdan.

Henkilökunnan kiertotalouteen liittyviä kyvykkyys- ja motivaatioita voidaan kehittää tiedonkulun vahvistamisella muun muassa kaupungin resurssien sisäiseen kierrättämiseen tarkoitetun sähköisen työkalun, selkeiden ohjeiden ja sisäisen tukitahon avulla. Sisäisen kierrättämisen sähköinen alusta voitaisiin laajentaa koskemaan kalusteiden lisäksi muitakin materiaaleja ja tarvikkeita. Päätösten ja hankintojen ympäristövaikutuksista kertova samalla hetkellä saatava tieto esimerkiksi osana käytössä olevaa suunnittelujärjestelmää, tai kierrättämiseen tarkoitettua sähköistä alustaa, kannustaisi valitsemaan kiertotaloutta edistävän vaihtoehdon. Kaupungin resurssivirrat olisi hyvä mallintaa muun muassa energiantuotannon, ruoka- ja vesihuollon sekä raaka-ainevirtojen osalta, jotta voitaisiin paremmin paikallistaa hukkaa tuottavat kohdat kokonaisvaltaisesti ja pyrkiä korjaamaan ne. Mukautumisen edistäminen liittyy yleisesti resilienssiä edistäviin toimiin organisaation toiminnassa, ja sitä tulisi edistää kokeiluja, oppimista, yhteistyötä sekä poikkihallinnollista ja verkostomaista työtapaa vaalivalla toimintakulttuurilla sekä arvioimalla päätösten vaikutuksia pitkällä aikavälillä. Työntekijöitä tulisi kouluttaa kiertotalouteen systemaattisesti ja jatkuvaa tukea kiertotaloustyölle voitaisiin tarjota sisäisen verkoston avulla, esimerkiksi ekotukiverkoston kautta. Kiertotalouden toteuttamista tulee mahdollistaa sitä tukevilla rakenteilla, ja tämän vuoksi se tulee sisällyttää kaupungin sääntöihin, kuten toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin sekä hankintakriteereihin. Kaupungin eri yksiköt voisivat raportoida vuosittain vastuullisuustoimistaan, johon kiertotalous luonnollisesti sisältyisi. Raportointi varmistaisi vastuullisuuden huomioon otamisen yksikön toiminnassa ylipäättään ja toisi yksiköiden kiertotaloustyölle myös näkyvyyttä. Kierrätysmahdollisuuksia tulee parantaa erityisesti kasvatus- ja koulutuslaitoksissa, jotka tuovat resurssien kierron oppimiseen vaikuttavuutta pedagogisen ulottuvuuden kautta. Hyvän kierteen aikaansaamiseksi kaupungin yksiköiden olisi hyvä saada kiertotaloustoimilla saavutetut tulot tai säästöt omaan kehittä-

tämbudjettiinsa. Kiertotaloutta mahdollistaa myös sen näkyminen kaupungin tavoitteissa, jotka määritellään muun muassa strategiassa. Pohjimmiltaan kiertotalouden edistämiseen vaadittava motivaatio kumpuaa uudelleenkäyttöä, jakamiskulttuuria sekä pitkäikäisten resurssien tehokasta käyttöä sekä luontoa ihmisen hyvinvoinnin lähteenä vaalivista ajattelumalleista. Kaikista vaikuttavien vipupiste on ihmisten toiminnan taustalla usein tiedostamattakin vaikuttavat ajattelumallit, joiden tulisi olla kiertotaloudelle suosiollisia. Kaupunkiorganisaatiossakin olisi hyödyllistä reflektoida ajattelumalleja säännöllisesti, ja erityisesti johtohenkilöiden näyttämä esimerkki on tärkeää. Myönteisen luontosuhteen edistäminen työntekijöiden keskuudessa sekä kunnan työssä kasvatus- ja koulutuslaitoksissa on potentiaalisen vaikuttava vipupiste kiertotalouden edistämässä kauaskantoisella tavalla.

Tämä opinnäytetyö viitoittaa suuntaa, miten edistää kiertotaloutta tehokkaimmalla tavalla kaupunkiorganisaatiossa. Vipupisteiden tarkempi määrittely vaatii kuitenkin tiedon syventämistä yhdessä kaupungin eri yksiköiden kanssa kaupungin laajan ja monimuotoisen toiminnan vuoksi. Mikäli tämä työ kuitenkin tehdään, voidaan edistää kiertotaloutta systemaattisesti oikeisiin tarpeisiin puuttuen.

Opinnäytetyö on luettavissa:

<https://www.theseus.fi/handle/10024/780079>

Lisätietoa:

Suvi Jäntti, suvi.jantti@espoo.fi, p. 040 579 4840

Palvelumuotoilulla työllisyyttä -tutkimusyhteistyö kaupungin palveluverkoston kehityksen tukena

Annukka Svanda, Väitöstutkija, Aalto-yliopiston muotoilun laitos

Espoon kaupunki ja Aalto-yliopisto ovat solmineet strategisen kumppanuussopimuksen. Yksi esimerkki monipuolisesta tutkimusyhteistyöstä on palvelumuotoilua hyödyntävä väitöstutkimus, joka keskittyy inklusiivisten julkisten palveluiden edistämiseen Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun muotoilun laitoksella.

Mitä on palvelumuotoilu ja muotoilun tutkimus?

Palvelumuotoilun (engl. service design) käyttäminen kaupunkien kehittämisessä alkaa vakiintua (Hyysalo et al., 2022; Jyrämä & Mattelmäki, 2015). Palvelumuotoilu nojaa toisaalta skandinaaviseen osallistavan suunnittelun perinteeseen, joka käynnistyi kun 60-luvulla ammattiliitot osallistivat

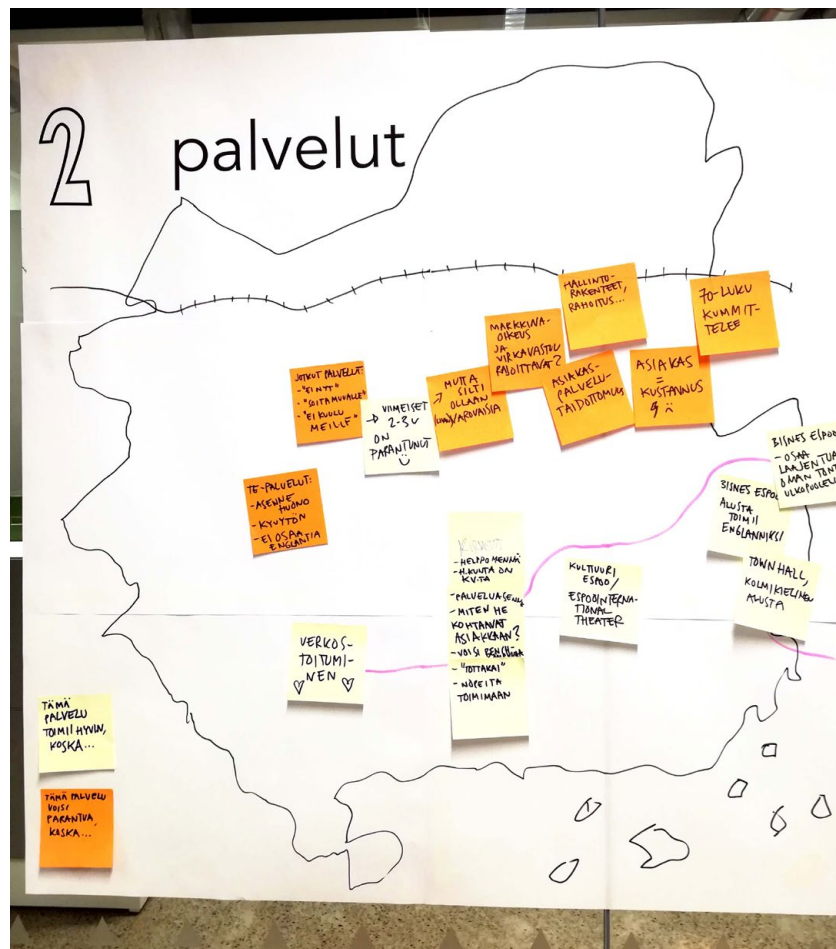
Opiskelijat haastattelevat ohikulkijoita kauppakeskuksessa tulevaisuuden mielikuvista. Kuva: Hedda Grip, Esko-Matti Helin ja Chengwei Ma

Ajankohtaista

työntekijöitä ergonomisempien työolojen kehittämiseksi (Ehn, 2008). Toisaalta 80-luvun alusta alkaen kiinnostuttiin erityisesti palveluiden kehittämisestä vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin sekä markkinoiden kehittymiseen (Shostack, 1982). Suuremman yleisön tietoisuuteen ja käyttöön muotoilulliset menetöt erityisesti palveluiden immateriaalisten asioiden kehittämiseksi ovat tulleet vasta 2000-luvun puolella (esim. Jyrämä & Mattelmäki, 2015). Palvelumuotoilua on hyödynnetty yksityisellä sektorilla sekä tulosten että asiakaskokemusten parantamiseksi. Meidän ohella monia tutkijoita kiinnostaa, miten erilaiset muotoilun työtavat ja periaatteet toimivat julkisen sektorin kehittämisessä päätöksentekojärjestelmien ollessa yksityisiä palveluntuottajia kompleksisempia. Muutosten onnistuessa on mahdollista kehittää hyvinvointia ja lisäarvoa yhteiskunnan tavoitteiden mukaisesti.

Palvelumuotoilun avulla kehitetään jo olemassa olevaa, luodaan jo havaittujen tarpeiden pohjalta uutta, tai määritetään ongelmatilanteiden syitä ja

sitä kautta tarvittavia muutoksia ja ratkaisumalleja. Palvelumuotoilun prosessit ovat vuorovaikutteisia ja muutostarpeiden määrittely tapahtuu usein kehitystyön etenemisen aikana. Esimerkkinä voisi olla tarve osallistaa enemmän eri sidosryhmien edustajia keskusteluihin. Laadullisen tutkimuksen menetelmät kuten haastattelut, havainnointit sekä kyselyt ovat muotoilussa tavallisesti käytettyjä tapoja ongelmakenttien hahmottamiseen. Muotoilulle on ominaista tutkia asioita ja niiden syy-yhteyksiä myös luovemmiksi koetuilla työtapoilla, kuten tilanteiden kuvittelemisella erilaisten henkilöprofiilien avulla tai hahmottamalla rakenteita visuaalisten jäsennysten kuten palvelukartan muodossa. Palvelumuotoilussa tarkastellaan asioita eri näkökulmista ja hyödynnetään erilaisia osallistamisen työtapoja, joiden avulla pyritään hahmottamaan kokonaisvaltaisemmin kokonaisuuteen vaikuttavia asioita ja niiden suhteita sekä tunnistamaan ja tuomaan esiin piileviä ongelmia. (Stickdorn et al., 2018; Vink et al., 2019; Holmlid et al., 2015)

Espoon palveluiden hahmottamista kartan avulla.
Kuva: Annukka Svanda

Palvelumuotoilun kaksi keskeistä ominaisuutta ovat ihmiskeskeisyys ja yhdessä tekeminen eli eri osapuolten osallistaminen osaksi koko suunnittelutai muutosprosessia (Jyrämä & Mattelmäki, 2015). Ihmiskeskeisyys on julkisille palveluille helposti omaksuttava käsite suomalaisessa demokratiassa, jossa kuntalaiset ovat aktiivinen osallistuja päätöksenteossa. Kuntalaisten osallisuuden lisäksi palvelumuotoilussa tarkastellaan myös monimutkaisempia strategisia kokonaisuuksia ja yhteissuunnittelun avulla määritellään sekä juurisyitä että ratkaisuja sidosryhmien kanssa. Vaikka julkisella sektorilla toteutetuissa muotoiluprojekteissa on tunnistettu muutosprosessien hitautta verrattuna yksityiseen sektoriin (Pirinen, 2016), pystytään muutosta rakentamaan organisaation vaatimukset, kulttuuri ja kyvyt huomioon ottaen (Malmberg, 2017).

Parhaimmillaan yhteistyö muotoilijoiden kanssa ja palvelumuotoilun työtavoilla ja ajattelumalleilla on voimaannuttavaa ja eteenpäin vievää. Kasvuprosessi voi olla myös kivuliasta, hankalaa tai hajottavaa, kun aiheet ovat haastavia tai vaativat muutukseen mahdottomilta tuntuja systeemitason muutoksia. Tarkastellessamme inklusiivisuuden edistämistä, muotoilun on havaittu samanaikaisesti edistävän juurisyiden muutosta, mutta nostavan esiin myös muutosvastarintaa (Svanda et al. 2021). Yhteissuunnittelun on kuitenkin havaittu auttavan myös monimutkaisissa prosesseissa, jossa erilaisia yhteisöjä, intressejä ja päätöksentekomalleja täytyy ottaa huomioon (Hyysalo, 2022). Muutosten edistämiseksi on erittäin tärkeää ottaa mukaan myös johtavassa asemassa olevia päättäjiä itse suunnitteluvaiheeseen, jossa ongelmia avataan yksityiskohtaisemmin.

Palvelumuotoilu on ihmiskeskeistä. Se ei kuitenkaan tarkoita että keskitytään vain asiakkaaseen tai kuntalaiseen, vaan sen avulla pyritään luomaan yhteinen kokonaisuus, joka huomioi myös työntekijät ja organisaation päätöksenteon prosessit. Kun tarkastellaan suurempaa kokonaisuutta, muotoilulle ominaiset piirteet kuten uteliaisuus, kriittisyys, epävarmuuden sietäminen, oppiminen (uuden ja vanhasta pois), sekä löydösten myötä muuttuminen ja kasvaminen voivat olla uudistavia. Yhteissuunnittelu esimerkiksi usein haastaa perinteisiä valtarakenteita ja avaa niiden takana

piileviä ajatusmalleja (Vink et al., 2018). Kokonaisten ekosysteemien, kuten työllisyyspalveluiden, suunnittelu ei ole mahdollista, mutta niitä pystytään kehittämään ottamalla suunnitteluun mukaan eri toimijoita ja auttamalla heitä ymmärtämään toisiaan (Vink et al., 2021). Nämä ovat teemoja, joita olemme tutkimusyhteistyössä tarkastelleet, eli miten muotoilun keinoin voidaan kehittää julkisia palveluita.

Tutkimusyhteistyö työllisyyspalveluiden kanssa

Keväällä 2020 käynnistettiin KOHO-projekti yhteistyössä Espoon kaupungin ja Aalto-yliopiston muotoilun laitoksen välillä. Projektin nimi tulee kohtaanto-ongelmasta eli siitä, miten oikeat osajat saataisiin oikeisiin työpaikkoihin. Tällöin muotoilun laitoksella käynnistyi myös väitöstutkimus korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien työllistymisen tukemisesta ja kohtaanto-ongelman tarkastelusta elinikäisen oppimisen näkökulmasta. Projekti pyrkii edistämään sekä Espoon kaupungin strategian toteutumista työllisyyden monimuotoisuuden näkökulmasta, että Aalto-yliopiston tavoitteita luoda kestävää tulevaisuutta. Väitöstutkimus tarkastelee palvelumuotoilun hyödyntämistä monimuotoisuuden ja inklusiivisuuden tukemisessa kansainvälisten korkeasti koulutettujen osajien työmarkkinoilla ja koulutuksen kehittämisessä työllistymisen edistämiseksi. Tutkimuksen tavoite on edistää oikeudenmukaisuuden toteutumista julkisten palveluiden suunnittelussa ja tarkastellaan palvelumuotoilun soveltuvuutta tähän. Kehitystyötä tehdään nyt käynnissä olevan työllisyyden kuntakokeilun kanssa, sekä jatkuvan oppimisen yhteistyön kehittämisessä pääkaupunkiseudun verkostoissa.

Tällä hetkellä työn alla ovat työllistymisprosessissa havaittujen haasteiden selvittäminen ja mahdollisten ratkaisujen testaaminen käytännössä. Haasteita ovat esimerkiksi ulkomaalaistaustaisiin kohdistuva diskriminoiva kohtelu työllisyysmarkkinoilla. Lisäksi pyrimme ennaltaehkäisemään Suomeen koulutettaviksi tulleiden ulkomaalaistaustaisten jäämistä työttömäksi lisäämällä alakohdista verkostoitumistukea ja yhteistyötä työllisyyspalveluiden ja koulutustahojen välillä. Tämä aihe on yhteiskunnallisesti erittäin ajankohtainen ja

monelta taholta kuulemme negatiivisista löydöksistä sekä ihmisten kohtaamasta diskriminaatiosta. Tutkimuksessa pyrimme siis palvelumuotoilun ja transformatiivisten palveluiden tutkimuksen avulla luomaan toimivia malleja osallistavien työvoimapolvelujen tulevaisuuden skenaarioista, jotka tukevat sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kokonaisvaltaista toteutumista.

Työllisyyden kuntakokeilun suunnittelu alkoi vuonna 2020 ja yhdessä Espoon kaupungin maahanmuuttoasioiden päällikön Teemu Haapalehdon kanssa päätimme tehdä kokeilun, jossa korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille suunnitellun erillisen palvelun, KOSKE:n (<https://www.espoo.fi/tyoelama/tyollisyys-espoo/korkeakoulutettujen-maahanmuuttajien-osaamiskeskus-koske>) alku-suunnittelu toteutettiin palvelumuotoilun keinoin. Tutkija haastatteli eri sidosryhmien edustajia, ja haastatteluiden pohjalta tunnistettiin palveluun tulevien asiakkaiden potentiaaliset ongelmakohdat ja erityistarpeet sekä toisaalta teemoja, jotka voisivat olla palvelun ja esimerkiksi koulutuksen mahdollisuuksia tukea ongelmanratkaisussa. Neljässä yhteissuunnittelun työpajassa käsiteltiin esimerkiksi asiakkaan palvelupolkua ja missä vaiheessa mitä tietoa on olennaista kysyä palvelun tehostamiseksi. Pitkäkestoisen kehitysyhteistyön avulla pystyttiin tukemaan kuntaa muutosten vaatimassa aikataulussa ja toisaalta kuntakokeilun tarjoama uusi tilanne mahdollisti kokonaan uuden palvelumallin testaamisen. Kutsumalla asiakkaita ja muita sidosryhmiä alkuvaiheen suunnitteluun palvelu voitiin käynnistää siten, että jo havaittujen ongelmien pohjalta tehtiin muutoksia ja näin kehitystyössä säästettiin palveluesihenkilöiden mukaan vuosia. KOSKE-palveluun osallistuneista asiakkaista on työllistynyt 52 prosenttia 8/21-6/22 aikavälillä.

Käytännön kehitystyön lisäksi tutkimuksella on tavoitteena tuottaa uutta tietoa päättäjien tueksi, jotta työllisyyspalveluiden ja oppimispalveluiden rakenteellisia muutoksia voidaan tulevaisuudessa kehittää oikeudenmukaisemmiksi. Akateemisena tuloksena on jo julkaistu ensimmäinen tieteellinen artikkeli, jossa todetaan palvelumuotoilun soveltuvan diversiteetin ja inklusiivisuuden edistämiseen kuntatyössä (Svanda et al., 2021). Tutkimustyön aikana havaittiin myös kuntaorganisaatioissa

muutosvastarintaa ja rakenteellista hitautta. Näiden selvittämiseksi seuraavien artikkelien on tarkoitus tutkia kansainvälisten osaajien työllisyysmarkkinoihin liittyen 1) epäoikeudenmukaisuuden kokemusta aiheuttavien luultujen systeemisten epäkohtien tarkastelua ja kehittämistä käyttäjän näkökulmia analysoiden, 2) muutosprosessien ennakoasetelmien vaikutusta palvelumuotoilun tuloksellisuuteen sekä 3) epävarmuuden sietämisen vaikutusta palveluiden kehittämisen hankaluuteen tai helppouteen kuntaorganisaatioissa.

Konkreettisia tuloksia työllisyyspalveluihin on saatu tutkimalla, miltä työllisyyspalvelut näyttävät vuonna 2032 ja mitä mahdollisuuksia ja tarpeita asiakkailla ja järjestelmällä oletettavasti on tuolloin. Tutkimuksessa havaittiin muun muassa, että vaikka palvelut muuttuvat yhä digitaalisemmiksi, kuntalaiset toivoivat edelleen julkisilta palveluilta empaattista tukea arkisissa palveluissa. Nyt työn alla on Espoon kaupungin maahanmuuttajien rekrytointimallin uudistaminen, jossa pyrimme samalla havainnoimaan oikeudenmukaisuuden toteutumista tukevia elementtejä. Vuoden 2024 lopussa valmistuvassa väitöstutkimuksessa on tarkoitus esittää selkeämpi käsitys palvelumuotoilun hyödyistä julkisen sektorin inklusiivisuuden tukemiseksi ja oikeudenmukaisemman yhteiskunnan edistämiseksi.

Lisätietoa

<https://www.aalto.fi/fi/uutiset/espoo-luottaa-palvelumuotoiluun>

<https://www.lansivayla.fi/paikalliset/4570866>

Valtonen, Anna, and Petra Nikkinen, eds. *Muotoilulla muutokseen: Kehitystyön uudet mahdollisuudet*. Aalto korkeakoulusäätiö, 2022. https://shop.aalto.fi/media/filer_public/fa/56/fa56b96d-8d82-4543-9643-3f6021cb60eb/aaltoartsbooks_muotoilulla_muutokseen_valtonennikkinen.pdf

Referenssit

Ehn, P. (2008). Participation in design things. In Participatory Design Conference (PDC), Bloomington, Indiana, USA (2008) (pp. 92-101). ACM Digital Library.

Holmlid, S., Mattelmäki, T., Visser, F. S., & Vaajakallio, K. (2015). Co-creative practices in service innovation. In *The handbook of service innovation* (pp. 545-574). Springer, London.

Hyysalo, V. 2022. Yhteissuunnittelu ja palvelumuotoilu sektorin kehityssuuntina: kaupunkilaiset tekijöinä, käyttäjinä ja kumppaneina keskustakirjasto Oodin suunnittelussa. Lapin yliopisto, Taiteiden tiedekunta. Väitöskirja. *Acta electronica Universitatis Lapponiensis*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-308-2>

Hyysalo, S., Savolainen, K., Pirinen, A., Mattelmäki, T., Hietanen, P., & Virta, M. (2022, June). Design types in diversified city administration. In *Design Research Society International Conference*. Design Research Society.

Jyrämä, A., & Mattelmäki, T. (2015). Palvelumuotoilu saapuu verkostojen kaupunkiin: verkosto- ja muotoilunäkökulmia kaupungin palvelujen kehittämiseen. <https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/15106/isbn9789526060606.pdf?se>

Malmberg, L. (2017). Building design capability in the public sector: Expanding the horizons of development. Ph.D. thesis, Linköping University.

Pirinen, A. (2016). The barriers and enablers of co-design for services. *International Journal of Design* 10(3), pp.27-42.

Shostack, G. L. (1982). How to design a service. *European journal of Marketing*.

Stickdorn, M., Hormess, M. E., Lawrence, A., & Schneider, J. (2018). *This is service design doing: applying service design thinking in the real world.* O'Reilly Media, Inc."

Svanda et al. (2021). Scaling up diversity and inclusion: From Classroom to Municipality. Nordes Conference 2021, available at (pp 68-78) https://conference2021nordes.org/wp-content/uploads/2021/08/Nordes-2021-Proceeding_150821.pdf

Vink, J., Edvardsson, B., Wetter-Edman, K., & Tronvoll, B. (2018). Reshaping mental models—

enabling innovation through service design. *Journal of Service Management*.

Vink, J., Koskela-Huotari, K., Tronvoll, B., Edvardsson, B., & Wetter-Edman, K. (2021). Service ecosystem design: Propositions, process model, and future research agenda. *Journal of Service Research*, 24(2), 168-186.

Väestönmuutokset III neljännes 2022 (1.7. - 30.9.) ennakkotietoja

Päivi Kiviniemi

Espoon väestö oli vuoden 2022 syyskuun lopussa ennakkotietojen mukaan 302 670 asukasta

Espoon väestö kasvoi tammi-syyskuun aikana ennakkotietojen mukaan 5 540 asukkaalla, mikä on 2 470 asukasta enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2021. Syntyneitä oli 120 lasta edellisvuotta vähemmän ja kuolleita 80 viimevuotista enemmän. Luonnollinen väestönlisäys (1 070 henkeä) pieneni 200 hengellä vuotta aiemmasta. Espoon väestö kasvoi kotimaan muuton ansiosta 1 780 hengellä, kun kuntien välinen tulomuutto oli 680 henkeä suurempi ja lähtömuutto 1 090 henkeä pienempi edellisvuoteen verrattuna. Maahanmuutto kasvoi 700 hengellä ja espooalaisten muutto ulkomaille pysyi edellisvuoden tasolla, joten nettomaahanmuutto (2 860 henkeä) kasvoi vuotta aiemmasta 700 henkilöllä. Nettomaahanmuuton osuus väestönlisäyksestä oli 53 prosenttia, kuntien välisen nettomuuton osuus oli 27 prosenttia ja luonnollisen väestönlisäyksen osuus 20 prosenttia

Vuoden 2022 väestönkasvuksi tulisi noin 7 400 asukasta tammi-syyskuun tietojen perusteella, mikä on paljon. Erityisesti kuntien välinen lähtömuutto on pienentynyt vuotta aiempaan verrattuna. Tämän vuoden kokonaisväestönkasvu riippuu pääosin maan sisäisen muuttoliikkeen loppuvuoden kehityksestä, koska kasvu voi vaihdella paljonkin kuukausittain.

Vieraskielisiä asukkaita¹ oli vuoden 2022 syyskuun lopussa 64 800 mikä on 21 prosenttia koko väestöstä, ja heidän osuutensa tammi-syyskuun väestönkasvusta oli 82 prosenttia.

Eniten väestö kasvoi Suur-Leppävaaran alueella, 1 660 hengellä. Suur-Matinkylän alueen kasvu oli 1 150 asukasta. Suur-Tapiola kasvoi 1 040 ja Suur-Espoonlahti 670 asukkaalla. Suhteellisesti eniten kasvoivat Suur-Matinkylä, 2,6 prosenttia, ja Suur-Kauklahti, 2,5 prosenttia. Pohjois-Espoon väestö väheni 60 hengellä. Kaikki muut ikäryhmät kasvoivat, paitsi 65-74 -vuotiaat, jotka vähenivät 200 hengellä. Eniten kasvoi 30-49 -vuotiaiden ikäryhmä, 2 210 asukkaalla, ja toiseksi eniten 16-29 vuotiaiden määrä, 1 160 hengellä.

¹ Trimble Locus, väestö

Espoo on kasvanut Suomen kunnista eniten vuonna 2022, seuraavaksi eniten ovat kasvaneet Helsinki (4 160 asukasta), Tampere (3 640 asukasta) ja Vantaa (2 550 asukasta).

Pääkaupunkiseudun väestö kasvoi tammi-syyskuussa 12 100 asukkaalla ja oli syyskuun lopussa 1 217 300. Espoo sai muuttovoittoa muista kunnista tammi-syyskuussa toisin kuin muu pääkaupunkiseutu. Pääkaupunkiseudun osuus **koko maan** väestöstä on 22 prosenttia. Suurin väestöä lisäävä tekijä koko maassa oli tammi-syyskuussa nettosiirtolaisuus, minkä ansiosta koko maan väkiluku kasvoi 21 240 asukkaalla. Kuolleita oli 11 880 enemmän kuin syntyneitä, kokonaisväestönkasvu oli 10 960 asukasta. Tammi-syyskuussa maahanmuutto Suomeen oli 31 240 asukasta, mikä on 8 840 asukasta enemmän kuin viime vuoden vastaavana ajankohtana.

Yhdeksästä² suurimmasta kaupungista kaikki muut paitsi Helsinki ja Vantaa saivat muuttovoittoa muista kunnista tammi-syyskuussa. Maahanmuutto on tammi-syyskuussa lisännyt väestöä kuntien välistä muuttoliikettä enemmän kaikissa näissä yhdeksässä kaupungissa. Kaikissa muissa kunnissa paitsi pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa ja Oulussa kuolleiden määrä ylittää syntyneiden määrän. Pääkaupunkiseudun ulkopuolisista suurista kaupungeista eniten kasvoivat Tampere, Turku ja Oulu. Yhdeksässä suurimmassa kaupungissa asuu nyt yhteensä 45 prosenttia koko Suomen väestöstä.

Helsingin seutu (14 kuntaa)³ kasvoi tammi-syyskuussa kaikkiaan 13 250 asukkaalla. Seudun väestönkasvusta syntyneiden enemmyyttä oli 1 930 (14,6 prosenttia), maahanmuutosta johtuva väestönkasvu oli 10 290 (77,6 prosenttia) ja kuntien välinen muutto oli 310 henkeä voitollista (2,4 prosenttia). Helsingin seudun väkiluku syyskuun lopussa oli 1 549 400 asukasta, mikä on 9,3 prosenttia koko maan väkiluvusta.

Kehyskuntien⁴ asukasluku kasvoi 1 130 asukkaalla. Kehyskunnat saivat muuttovoittoa sekä kuntien välisetä muutosta että maahanmuutosta. Luonnollinen väestönmuutos oli negatiivinen, eli syntyneitä oli vähemmän kuin kuolleita. Kehyskuntien asukasluku syyskuun lopussa oli 332 100 asukasta. Kehyskunnat menettivät väestöä kolmannella vuosineljänneksellä 480 asukkaan verran.

Helsingin seudun (14 kuntaa) ja muun seudun⁵ väkiluku oli syyskuun lopussa 1 549 400 asukasta. Eniten väestö kasvoi nettosiirtolaisuudesta, jonka seurauksena seudun kasvu ylitti koko maan väestönkasvun. Helsingin seudun väestö kasvoi kaikkiaan 13 250 hengellä. Helsingin seudulla asuu nyt 27,9 prosenttia suomen väestöstä.

Pääkaupunkiseudun ulkopuolisia kasvukesk⁶uksia⁶ olivat Tampere, Oulu, Turku, Jyväskylä, Kuopio, Vaasa ja Joensuu. Myös suurimassa osassa muista suurista kaupungeista väestö kasvoi. Väestö väheni viidessä yli 50 000 asukkaan kaupungissa. Näistä väestö väheni syntyvyyden jaaan sisäisen muuton pienennyttyä, Kouvolassa 348 ja Salossa 320, sekä Kotkassa 165 ja Porvoossa 160 asukkaalla. Lahti oli viides muuttotappiokunta kotimaan muutossa, mutta siellä kotimaan muuttotappiota korvasi siirtolaisuus, joten kaupungin väkiluku ei vähentynyt. Suuria kaupunkia, joissa kuolleisuus ylitti syntyvyyden, oli yli puolet. Siirtolaisuus lisäsi väestöä kuntien välistä muuttoa enemmän kahdessa kolmesta suuresta kaupungista. Syntyvyys lisäsi väestöä vain pääkaupunkiseudun suurissa kunnissa, sekä Oulussa ja Seinäjoella.

Väestö kasvoi 48:ssa eli 16 prosentissa Suomen kunnista (309 kuntaa). Yli 50 000 asukkaan kaupunkien (yhteensä 21 kaupunkia) asukasluku on 54,6 prosenttia koko maan asukasluvusta.

2 Yhdeksän suurinta kaupunkia 1.1.2022 ovat Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Jyväskylä, Lahti ja Kuopio. Niiden väestö ylittää 100 000 asukkaan rajan.

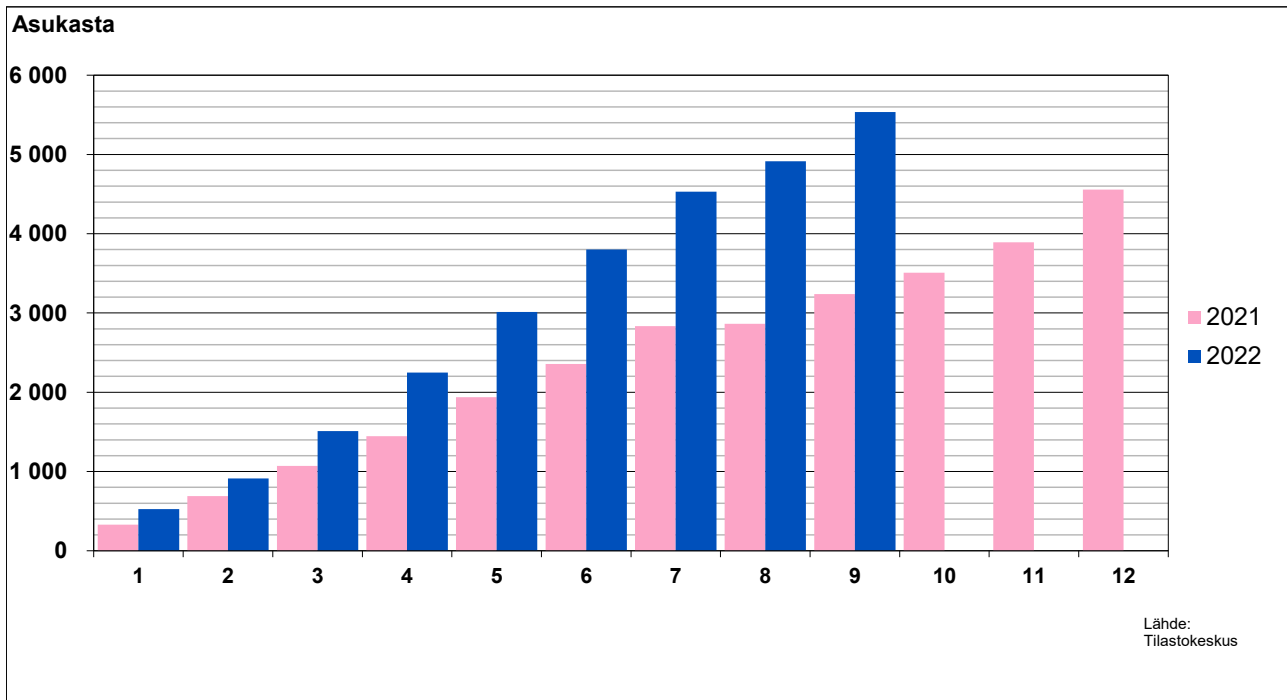
3 Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula, Vantaa ja Vihti.

4 Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti.

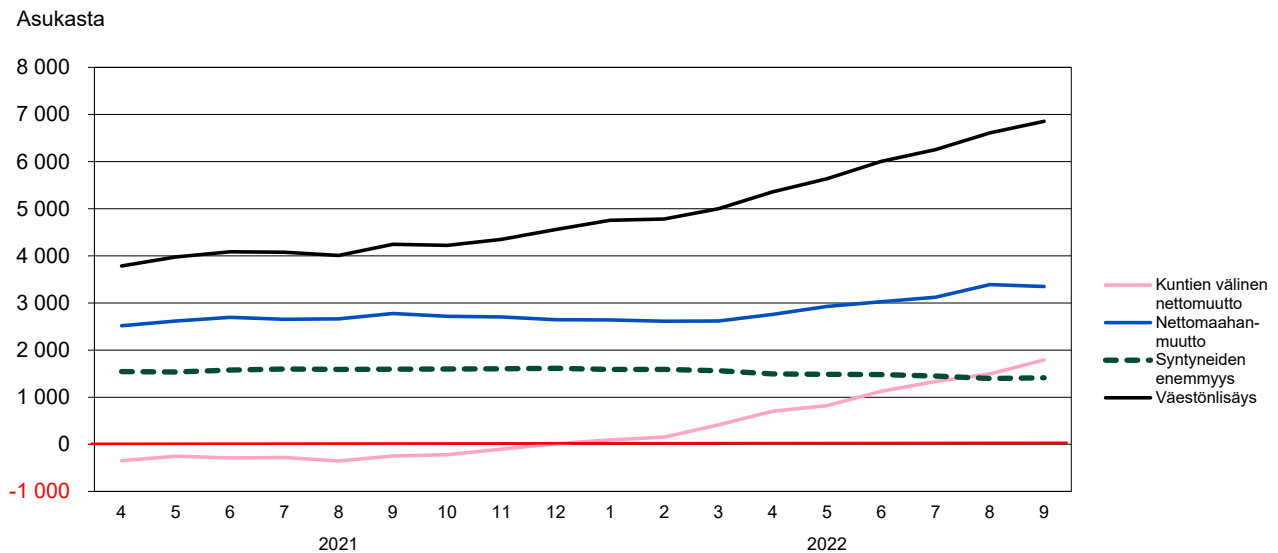
5 Muuhun seutuun kuuluvat lisäksi Porvoo, Lohja ja Raasepori.

6 Yli 50 000 asukkaan kaupungit olivat 30.9.2022 (asukasmäärän mukaan järjestyksessä:) Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Pori, Kouvolaa, Joensuu, Lappeenranta, Hämeenlinna, Vaasa, Seinäjoki, Rovaniemi, Mikkeli, Porvoo, Salo ja Kotka.

Varttitiedot

Kuva 1. Väestönkasvu Espoossa kuukausittain 2021 ja 2022, kertymä vuoden alusta

Kuva 2. Väestönmuutokset Espoossa 2021-2022, 12 kk:n liukuva vuosisumma

Varttitiedot

Taulukko 1. Espoon väestönmuutokset tapahtumakuukauden mukaan

Vuosi Kuukausi	Maassamuutto			Siirtolaisuus			Muutto- voitto yht.	Luonnolliset väestönmuutokset			Väestön lisäys ¹⁾ ²⁾	Väestö vuoden/ kk:n lopussa ¹⁾
	Kuntaan	Kunnasta	Netto	Maahan	Maasta	Netto		Elä- vänä synt.	Kuol- leet	Synt. enem- myys		
Toteutunut												
1990	9 790	9 233	557	763	384	379	936	2 707	904	1 803	2 812	172 645
1991	9 625	8 922	703	813	393	420	1 123	2 773	907	1 866	3 047	175 692
1992	9 741	8 715	1 026	805	454	351	1 377	2 985	959	2 026	3 375	179 067
1993	10 673	9 174	1 499	723	487	236	1 735	2 972	979	1 993	3 612	182 679
1994	11 711	10 043	1 668	553	615	-62	1 606	3 057	905	2 152	3 828	186 507
1995	11 914	9 033	2 881	694	802	-108	2 773	2 941	970	1 971	4 740	191 247
1996	12 704	9 851	2 853	956	808	148	3 001	3 003	1 120	1 883	5 013	196 260
1997	12 680	10 132	2 548	859	897	-38	2 510	2 946	1 008	1 938	4 574	200 834
1998	13 232	11 098	2 134	1 018	1 087	-69	2 065	2 953	1 003	1 950	4 128	204 962
1999	13 777	11 139	2 638	1 114	1 284	-170	2 468	3 001	990	2 011	4 705	209 667
2000	13 819	11 925	1 894	1 185	1 498	-313	1 581	3 143	1 060	2 083	3 604	213 271
2001	14 582	13 565	1 017	1 575	1 215	360	1 377	3 105	1 018	2 087	3 565	216 836
2002	15 285	13 222	2 063	1 516	1 016	500	2 563	3 193	1 022	2 171	4 761	221 597
2003	13 917	13 707	210	1 442	1 125	317	527	3 300	1 207	2 093	2 634	224 231
2004	14 847	14 050	797	1 594	1 332	262	1 059	3 307	1 129	2 178	3 241	227 472
2005	15 329	14 008	1 321	1 861	1 178	683	2 004	3 368	1 192	2 176	4 232	231 704
2006	14 035	14 053	-18	2 066	1 162	904	886	3 538	1 166	2 372	3 315	235 019
2007	14 081	14 499	-418	2 370	1 318	1 052	634	3 545	1 209	2 336	3 028	238 047
2008	14 041	14 092	-51	2 708	1 495	1 213	1 162	3 485	1 140	2 345	3 518	241 565
2009	13 792	14 295	-503	2 328	1 299	1 029	526	3 465	1 268	2 197	2 765	244 330
2010	14 488	14 245	243	2 412	1 293	1 119	1 362	3 579	1 328	2 251	3 640	247 970
2011	15 330	14 640	690	3 041	1 516	1 525	2 215	3 546	1 303	2 243	4 469	252 439
2012	16 088	15 506	582	3 209	1 565	1 644	2 226	3 447	1 309	2 138	4 385	256 824
2013	15 045	15 023	22	3 263	1 550	1 713	1 735	3 532	1 341	2 191	3 929	260 753
2014	15 978	14 917	1 061	3 405	1 680	1 725	2 786	3 407	1 334	2 073	4 790	265 543
2015	17 106	15 868	1 238	3 166	1 991	1 175	2 413	3 280	1 427	1 853	4 259	269 802
2016	17 537	15 897	1 640	3 384	2 069	1 315	2 955	3 236	1 445	1 791	4 781	274 583
2017	18 067	16 701	1 366	3 421	1 801	1 620	2 986	3 089	1 440	1 649	4 461	279 044
2018	18 075	16 648	1 427	3 661	2 039	1 622	3 049	3 083	1 522	1 561	4 588	283 632
2019	19 061	16 526	2 535	3 865	1 889	1 976	4 511	3 056	1 555	1 501	6 099	289 731
2020	18 331	18 933	-602	3 968	1 589	2 379	1 777	3 074	1 690	1 384	3 065	292 796
2021	19 851	19 760	91	4 374	1 626	2 748	2 839	3 350	1 756	1 594	4 336	297 132
Ennakkotietoja 2022*												
1	1501	1481	20	364	145	219	239	287	205	82	525	297 657
2	1370	1269	101	285	102	183	284	250	148	102	388	298 045
3	1427	1224	203	351	85	266	469	278	145	133	597	298 642
4	1545	1205	340	414	91	323	663	231	159	72	737	299 379
5	1604	1354	250	510	103	407	657	257	153	104	767	300 146
6	1895	1618	277	473	141	332	609	287	106	181	787	300 933
7	1905	1671	234	519	149	370	604	276	146	130	729	301 662
8	2320	2545	-225	732	226	506	281	273	169	104	385	302 047
9	1972	1755	217	439	187	252	469	299	141	158	621	302 668
10												
11												
12												
YHT.	15 539	14 122	1 417	4 087	1 229	2 858	4 275	2 438	1 372	1 066	5 536	

1) Virallinen väestö ja väestönlisäys.

2) Kokonaismuutos

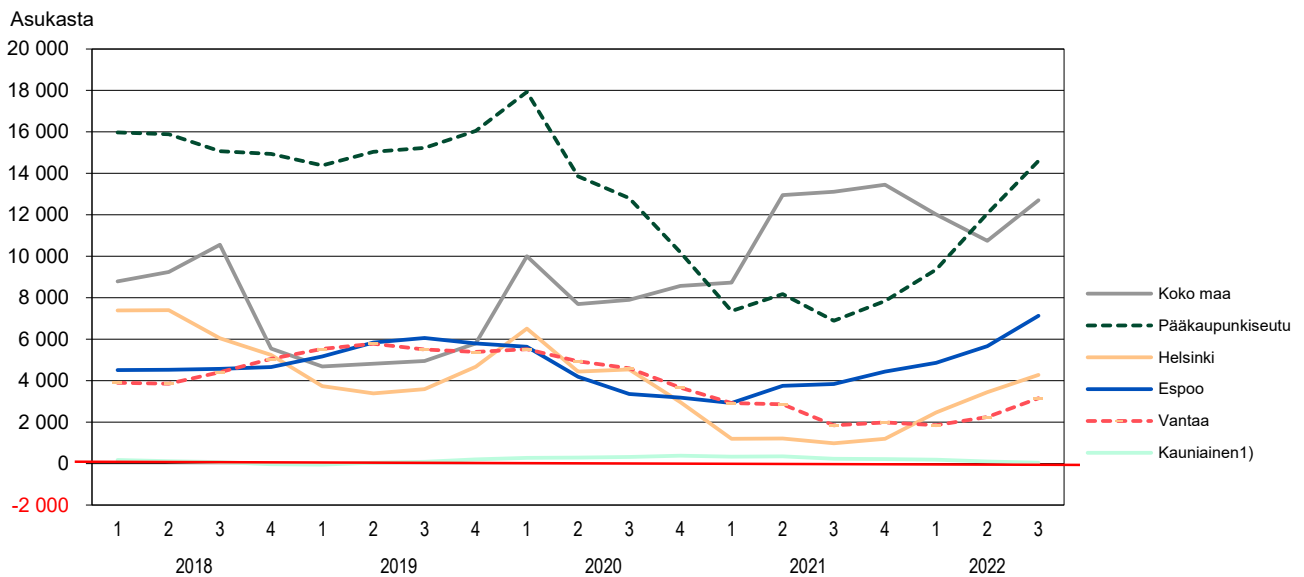
*) Ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus

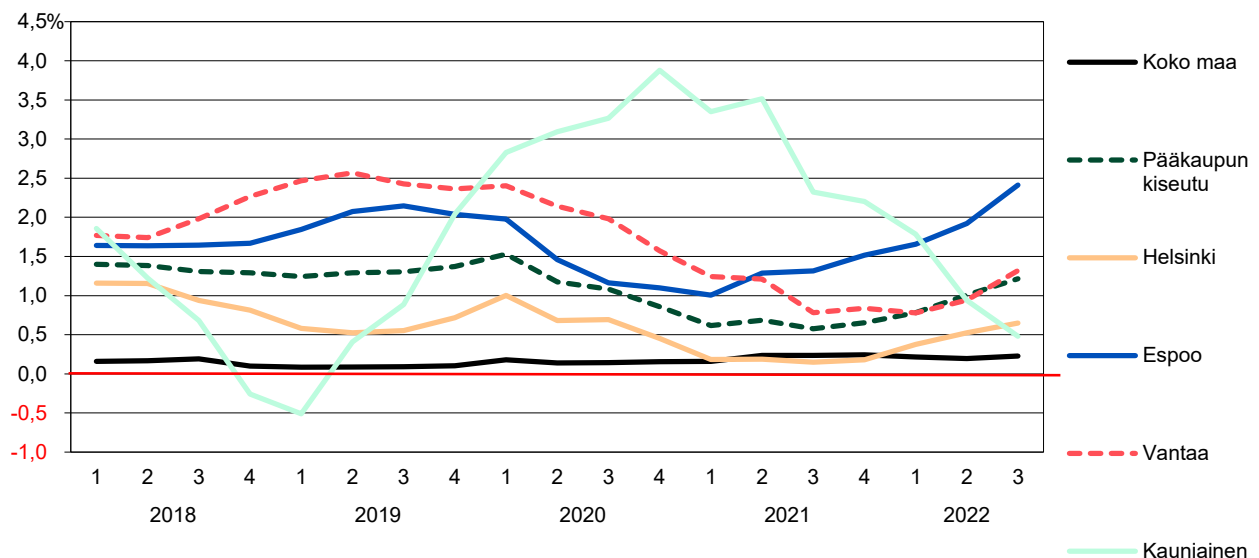
Kuvatut väestönmuutostekijät:

Nettomaassamuutto	= Espooseen muista Suomen kunnista muuttaneet - Espoosta muihin Suomen kuntiin muuttaneet
Nettosiirtolaisuus	= ulkomailta Espooseen muuttaneet - Espoosta ulkomaille muuttaneet
Syntyneiden enemmitys	= syntyneet - kuolleet
Väestönlisäys	= väestönlisäys vuoden alusta

Varttitiedot

Kuva 3. Väestönkasvu pääkaupunkiseudulla ja koko maassa, liukuva vuosisumma

Kuva 4. Väestönkasvu pääkaupunkiseudulla ja koko maassa, liukuva vuosisumma, kasvuprosentit

1) Kauniaisten kohdalla suuria suhteellisen osuuden muutoksia selittää kunnan pieni koko.

HUOM!

Kuukausittaiset tiedot on tilastoitu **tapahtuma-**
kuukauden mukaan, eli väestötietojärjestelmään
tehdään korjauksia taannehtivasti ko. tapahtuma-
kuukauden kohdalle.

Neljännesvuosittaiset tiedot on tilastoitu **rekis-**
teröintineljänneksen mukaan, eli väestötieto-
järjestelmään viedään tiedot kunkin neljänneksen

aikana eikä myöhemmin tulleita korjauksia
enää oteta huomioon ko. neljänneksen tietoihin.
Tilasto perustuu maistraattien pitämiin paikal-
lisiin väestörekistereihin, joista ne päivitetään
väestötietojärjestelmään.

Varttitiedot

Taulukko 2. Väestömuutokset suurissa kaupungeissa rekisteröintineljänneksen mukaan 2022

Alue vuosinel- jännes, kertymä 2022	Luonnolliset väestömuutokset			Kuntien välinen muutto			Siirtolaisuus			Koko- nais- muutos	Väkiluku 30.9. 2022
	Elävänä syntyneet	Kuol- leet	Synt. enem- mys	Tulo- muutto	Lähtö- muutto	Netto- muutto	Maahan- muutto	Maasta- muutto	Netto- siirto- laisuus		
Koko maa	11 981	14 744	-2 763	99 211	99 211	-	11 463	4 260	7 203	4 533	
I-III	34 227	46 111	-11 884	230 159	230 159	-	31 238	9 993	21 245	10 957	5 559 198
Pks-yht.	3 125	2 233	892	22 976	23 405	-429	5 351	2 088	3 263	3 772	
I-III	9 004	7 019	1 985	57 381	57 443	-62	14 361	4 832	9 529	12 118	1 217 309
Helsinki ¹⁾	1 618	1 341	277	11 103	11 410	-307	2 786	1 266	1 520	1 537	
I-III	4 651	4 299	352	26 937	27 810	-873	7 313	2 957	4 356	4 161	662 618
Espoo	848	456	392	6 197	5 971	226	1 690	562	1 128	1 735	
I-III	2 438	1 372	1 066	15 539	14 122	1 417	4 087	1 229	2 858	5 536	302 668
Tampere	510	512	-2	6 976	4 846	2 130	789	169	620	2 761	
I-III	1 582	1 672	-90	14 086	11 982	2 104	1 933	411	1 522	3 643	247 866
Vantaa	637	420	217	5 393	5 684	-291	852	250	602	538	
I-III	1 855	1 290	565	14 255	14 689	-434	2 886	607	2 279	2 549	241 755
Oulu ^{2) 3)}	534	381	153	4 104	3 120	984	409	101	308	1 446	
I-III	1 567	1 146	421	7 867	7 252	615	988	258	730	1 842	211 393
Turku	442	496	-54	5 456	3 675	1 781	624	164	460	2 197	
I-III	1 248	1 603	-355	10 542	9 278	1 264	1 581	417	1 164	2 162	197 299
Jyväskylä ⁴⁾	307	315	-8	3 941	2 727	1 214	230	59	171	1 381	
I-III	929	949	-20	6 990	6 249	741	659	166	493	1 243	145 716
Lahti ⁵⁾	226	336	-110	1 959	2 002	-43	262	46	216	66	
I-III	662	1 072	-410	4 512	4 497	15	584	137	447	117	120 144
Kuopio ^{6) 7) 8) 9)}	269	301	-32	2 918	2 033	885	160	47	113	969	
I-III	764	930	-166	5 446	4 775	671	460	123	337	856	122 399
Pori ²⁾	151	288	-137	1 268	1 149	119	105	35	70	52	
I-III	456	896	-440	2 615	2 566	49	344	80	264	-124	83 358
Kouvola ¹⁾	139	265	-126	696	954	-258	58	26	32	-348	
I-III	346	886	-540	1 672	2 035	-363	162	49	113	-782	79 672
Joensuu ¹⁾	146	200	-54	2 038	1 560	478	195	34	161	587	
I-III	434	598	-164	3 639	3 707	-68	426	89	337	134	77 395
Lappeenranta ¹⁾	132	204	-72	1 524	1 382	142	139	32	107	179	
I-III	380	672	-292	2 801	3 121	-320	437	64	373	-207	72 427
Hämeenlinna ¹⁾	147	212	-65	1 255	1 158	97	105	31	74	107	
I-III	374	621	-247	2 827	2 689	138	238	82	156	63	68 034
Vaasa ²⁾	137	160	-23	2 047	1 337	710	279	73	206	889	
I-III	409	484	-75	3 228	3 197	31	532	156	376	352	67 967
Seinäjoki ¹⁾	174	134	40	1 332	1 138	194	63	13	50	288	
I-III	468	448	20	2 725	2 479	246	163	39	124	381	65 117
Rovaniemi	146	170	-24	1 488	1 094	394	54	39	15	388	
I-III	433	487	-54	2 811	2 627	184	174	86	88	245	64 425
Mikkeli ²⁾	104	177	-73	826	790	36	62	13	49	11	
I-III	275	520	-245	1 896	1 839	57	198	31	167	-12	52 110
Kotka	79	182	-103	679	765	-86	54	34	20	-165	
I-III	222	603	-381	1 475	1 752	-277	202	63	139	-502	50 739
Salo ¹⁾	86	164	-78	459	727	-268	49	24	25	-320	
I-III	248	507	-259	1 232	1 466	-234	177	61	116	-371	51 029
Porvoo	109	140	-31	738	884	-146	60	41	19	-160	
I-III	309	374	-65	1 922	1 911	11	164	82	82	39	51 188

Lähde: Väestön neljännesvuositilasto. Tilastokeskus.

1) Kuntaliitoksia 1.1.2009: **Helsinki**: osa Sipooasta siirtyi Helsinkiin; **Hämeenlinna**: Hauho, Kalvola, Lammi, Renko, Tuulos;

Joensuu: Eno, Pyhäselkä; **Jyväskylä**: Jyväskylän mlk, Korpilahti; **Kouvola**: Elimäki, Jaala, Kuusankoski, Anjalankoski, Valkeala;

Lappeenranta: Joutseno; **Oulu**: Ylikiiminki; **Salo**: Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Pertteli, Suomusjärvi, Särkisalo;

Seinäjoki: Nurmo, Ylistaro

2) Kuntaliitoksia 1.1.2010: **Pori**: Noormarkku

3) Kuntaliitoksia 1.1.2011: **Kuopio**: Karttula

4) Kuntaliitoksia 1.1.2013: **Kuopio**: Nilsä; **Mikkeli**: Ristiina, Suomenniemi; **Oulu**: Haukipudas, Kiiminki, Oulunsalo, Yli-Ii; **Vaasa**: Vähäkyrö

5) Kuntaliitos 1.1.2015: **Kuopio**: Maaninka

6) Kuntaliitos 1.1.2016: **Lahti**: Nastola

7) Kuntaliitos 1.1.2017: **Kuopio**: Juankoski

Työpaikat, työllisyys ja työttömyys Espoossa III neljännes 2022 (1.7. - 30.9.)

Petri Lintunen

Työttömyyden ja työllisyyden kehitystä seurataan kuukausittain Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastolla sekä Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksella. Nämä seurannat poikkeavat toisistaan paitsi käyttötarkoitukseltaan, myös menetelmiltään ja aineistoltaan. Siksi niiden tuottamat luvut usein poikkeavat toisistaan huomattavasti. Molemmissa seurantamenetelmissä on virhelähteitä. Esim. työllisyys- ja työttömyysasteissa alle prosenttiyksikön vaihtelut sisältyvät virhemarginaaliin.

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) työnvälitystilasto perustuu rekisteröityihin työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkuuksiin. Se palvelee ensisijaisesti työvoimahallintoa, mm. työnvälitystoimintaa, työvoimapolittisia toimia sekä työttömyyden yhteiskunnalle aiheuttamien kustannusten arviointia. TEM:n luvut ovat aina kuukauden viimeisen arkipäivän poikkileikkaustilanteita.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus perustuu kuukausittaiseen otantaan, jossa haastatellaan noin 12 000 työikäistä (15-74 -vuotiasta) henkilöä. Espoolaisia on otoksessa noin 1000. Tiedot kootaan kaikilta kuukauden viikoilta. Työvoimatutkimus kuvaa työvoimaa ensisijaisesti työmarkkinoiden ja työvoiman saatavuuden näkökulmasta. Sen keskeisenä tarkoituksena on mitata työmarkkinoiden käytettävissä olevaa työvoimaa. Työvoimatutkimus noudattaa kansainvälisen työjärjestön ILO:n suosituksia sekä EU:n tilastovirasto Eurostat:n edellyttämiä käytäntöjä. Monissa kansainvälisissä työllisyys- ja työttömyysvertailuissa käytetään työvoimatutkimuksen lukuja. Koska työvoimatutkimus perustuu otantaan, ovat luvut suuntaa antavia. Virhe on sitä suurempi, mitä pienempää väestöryhmää tarkastellaan. Espoon osalta vuonna 2005 keskivirhe oli työvoiman määrässä noin 4500, työllisten määrässä noin 3900 ja työttömien määrässä noin 1000 henkeä.

Työpaikkojen määrä

Tuorein virallinen työpaikkaluku on vuodelta 2020, jolloin Espoossa oli 122 605 työpaikkaa. Määrä oli noin 4 000 pienempi kuin edeltävänä vuonna, mikä johtuu rajusta työttömyyden kasvusta koronapandemian alussa.

Vuoden 2020 jälkeistä kehitystä voidaan arvioida hyödyntämällä muun muassa Tilastokeskuksen työvoimatutkimusta. Se tuottaa valtakunnallisella ja seututasolla käyttökelpoisia työllisyys- ja työssäkäyntilukuja, mutta niiden virhemarginaalit ovat suurimmissakin kaupungeissa huomattavan suuret. Työvoimatutkimuksen mukaan työpaikkojen määrä Espoossa on viimeisen kolmen vuoden ajan kasvanut noin keskimäärin kolmen prosentin vuosivauhdilla. Tämän sekä viimeisimmän virallisen työpaikkaluvun perusteella arvioitu työpaikkojen määrä Espoossa vuonna 2021 on noin 130 000.

Työllisyys Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan

Työvoimatutkimuksen mukaan **työvoimaosuus** (työvoimaan kuuluvien osuus 15-74 -vuotiaista) oli vuoden 2022 kolmannella vuosineljänneksellä Espoossa 73,7 %, mikä on puolitoista prosenttiyksikköä suurempi osuus kuin vuotta aiemmin. **Työllisyysaste** (työllisten osuus 15-64 -vuotiaista) oli 75,7 % eli hieman korkeampi kuin vuotta aiemmin.

Työvoimatutkimuksen luvuissa on suurimmissakin kaupungeissa huomattavan suurta satunnaisvaihtelua, joten myös Espoon osalta työvoimatutkimuksen lukuja on pidettävä karkeasti kehityksen suuntaa antavina.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus: Työvoimaosuus ja työllisyysaste, alueellinen vertailu

	2021		2022			
	3. nelj.	4. nelj.	vuosi	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.
Työvoimaosuus %						
Koko maa	67,2	66,7	67,1	66,8	69,6	68,6
Helsingin seutu	72,3	73,6	72,9	72,9	75,0	73,2
Pääkaupunkiseutu	72,7	73,8	73,1	72,8	75,7	73,3
Espoo	72,2	72,6	73,1	72,4	74,4	73,7
Työllisyysaste (15-64 v.)						
Koko maa	73,2	72,7	72,3	72,3	74,9	74,3
Helsingin seutu	75,0	76,1	75,0	75,2	77,5	75,2
Pääkaupunkiseutu	74,5	75,9	74,3	74,1	77,4	74,8
Espoo	74,9	73,8	74,3	72,6	74,7	75,7

Työvoimaosuus = työvoimaan kuuluvien prosenttiosuus samanikäisestä (15-74 v.) väestöstä.

Työllisyysaste = työllisten prosenttiosuus työikäisestä väestöstä (15-64 v.).

Työttömyys TEM:n työnvälitystilaston mukaan

Työttömyys väheni edelleen syyskuussa, tosin vauhti on hidastunut

Syyskuun 2022 lopulla työttömien osuus työvoimasta oli Espoossa 8,2 % eli 1,7 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin vuotta aiemmin. Koko maassa työttömien osuus työvoimasta oli syyskuussa 8,8 %. Kolme vuotta aiemmin, jolloin koronapandemia ei vaikuttanut työllisyystilanteeseen, työttömien osuus työvoimasta oli Espoossa 7,5 %. Työttömiä oli syyskuun 2022 lopulla Espoossa 12 331 eli 17 prosenttia (2551 henkeä) vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kuitenkin määrä oli suurempi kuin kolme vuotta aiemmin, jolloin työttömiä oli 10 822.

Lomautettuja oli syyskuun lopulla 403 eli 3,3 % työttömistä.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA sekä Pellervon taloustutkimus PTT ennustavat Suomen työttömyysasteen kääntyvän hienoiseen nousuun vuonna 2023. EK:n julkaisemien suhdannebarometrien mukaan elinkeinoelämän lähitulevaisuuden näkymiä leimaa epävarmuus.

Kuitenkin osaavan työvoiman ja ammattityövoiman puute on vahvasti Uudenmaan alueen elinkeinoelämän kasvua hidastava tekijä. Yritykset haluaisivat palkata lisää työntekijöitä, mutta osaavaa työvoimaa ei ole saatavilla. (TEM, Alueelliset kehitysnäkymät, syksy 2022).

Muutaman viime vuoden aikana tapahtuneen kehityksen sekä talousennusteiden perusteella arvioitu työttömien työnhakijoiden määrä Espoossa on vuoden 2023 syyskuussa noin 10 000.

Alle 25-vuotiaiden työttömien osuus samanikäisestä työvoimasta oli vuoden 2022 syyskuussa 8,0 % kun vuotta aiemmin se oli 10,8 % ja kolme vuotta aiemmin 6,6 %. Espoossa oli syyskuussa 964 alle 25-vuotiasta työtöntä, kun vastaava määrä oli vuotta aiemmin 1299 ja kolme vuotta aiemmin 884. Kuluneen vuoden kehityksen sekä talousennusteiden valossa alle 25-vuotiaita työttömiä on vuoden 2023 syyskuussa arviolta 800-900.

Pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi Espoossa laskuun kuluvan vuoden maaliskuussa kaksi vuotta jatkuneen kasvun jälkeen. Syyskuun 2022 lopulla pitkäaikaistyöttömiä (yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita) oli Espoossa 5208. Määrä oli vuotta aiemmin 6756 ja kolme vuotta aiemmin 3490. Viime vuosien trendin perusteella sekä ensi vuoden suhdannenäkymät huomioiden pitkäaikaisyöttömien määrä saattaa Espoossa olla vuoden 2023 syyskuussa 5000-5200.

Ulkomaan kansalaisia oli syyskuun lopulla työttömänä 3606 ja ulkomaalaisten työttömien osuus ulkomaisesta työvoimasta oli 19,4 %. Karkea arvio ulkomaalaisten työttömien määrästä syyskuussa 2023 on noin 3000 henkeä. Todennäköisesti ulkomaan kansalaisten työttömyystilanne on tilastoitua huonompi, sillä huomattava osa ulkomaalaisista ei ilmoittaudu työttömäksi työnhakijaksi. Osalla syynä

Varttitiedot

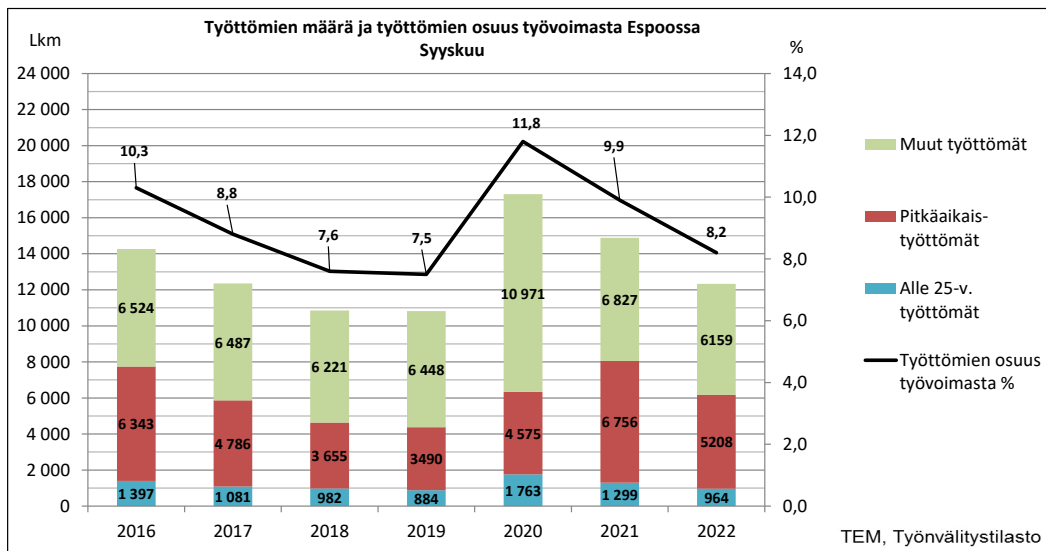
tähän on puutteelliset tiedot työttömyysturvan hakemisesta, osalla pelko oleskeluluvan katkeamisesta työpaikan menetyksen seurauksena.

Espoossa merkittävänä ryhmänä ovat korkeasti koulutetut työttömät. Vähintään alimman korkeasteen tutkinnon suorittaneita oli syyskuussa 2022 kolmannes kaikista Espoon työttömistä. Ammattiryhmistä työttömänä oli 3581 johtajaa, erityisasiantuntijaa ja asiantuntijaa (29 % työttömistä).

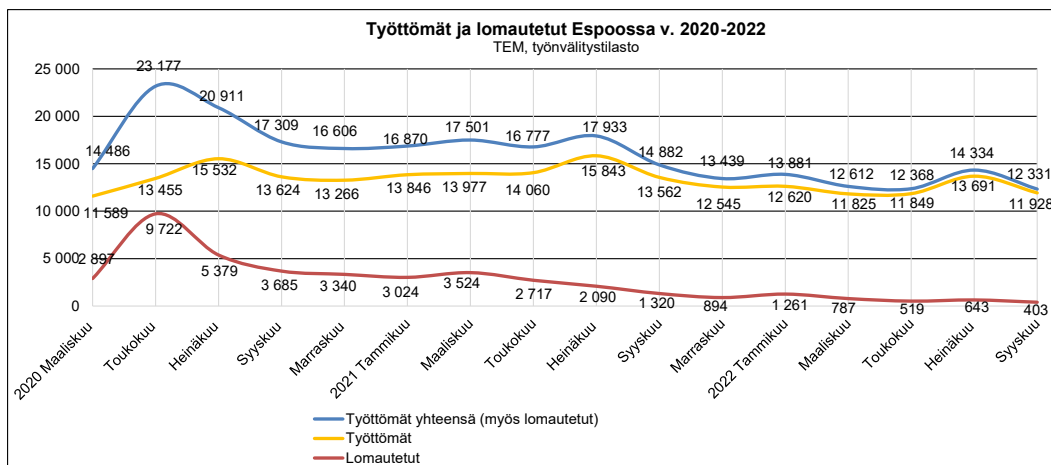
Espoon TE-toimistossa oli syyskuun 2022 lopulla 3191 avointa työpaikkaa. Määrä oli vuotta aiemmin 2827 ja kolme vuotta aiemmin 2453. Monilla aloilla

yritysten suurimpana ongelmana tällä hetkellä on pula hetkellä osaavasta työvoimasta samalla kun työttömien määrä on korkea. Työmarkkinoilla vallitseekin huomattava kohtaanto-ongelma.

Arviot työttömien määristä vuoden kuluttua ovat hyvin karkeita ja niihin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä. Työttömyyslukuissa on myös huomattavaa vuodensisäistä kausivaihtelua. Kesä- ja heinäkuussa työttömien määrä on joka vuosi korkeimmillaan. Tämä johtuu mm. siitä, että oppilaitoksista vapautuu lukukausien päätyttyä työvoimaa työmarkkinoille. Myös vuoden lopussa työttömyysluvut ovat säännöllisesti koholla.

Työttömyysaste ja työttömien määrä Espoossa, syyskuu 2016-2022

Työttömien ja lomautettujen määrä Espoossa, maaliskuu 2020 – syyskuu 2022

Espoon rakennustuotanto III neljännes 2022 (1.7. - 30.9.) ennakkotietoja

Petri Lintunen

Tammi-syyskuussa oli valmistuneita asuntoja enemmän, mutta aloituksia ja myönnettyjä rakennuslupia vähemmän kuin vuotta aiemmin

Valmistunut tuotanto

Kaupungin rekisterin antaman ennakkotiedon mukaan vuoden 2022 kolmannella neljänneksellä valmistui uudisrakennuksiin kerrosalaa noin 146 000 m². Kaikkiaan vuoden 2022 aikana on rekisteröity valmistuneeksi talonrakentamisen uudistuotantoa noin 640 000 k-m², mikä on noin 260 000 k-m² enemmän kuin vuotta aiemmin. Espoon kaupungin asuntoyksikön mukaan kolmannella vuosineljänneksellä valmistui 1477 uutta asuntoa, mikä 136 enemmän kuin vuotta aiemmin. Tammi-syyskuussa valmistui asuntoyksikön mukaan 3906 uutta asuntoa eli 142 enemmän kuin vuotta aiemmin. Rekisteritiedon mukaan asuinrakennuksiin valmistuneista asunnoista 80 % on kerrostaloissa, 13 % erillispientaloissa ja 7 % rivi- ja ketjutaloissa.

Aloitukset

Kolmannella vuosineljänneksellä rekisteröitiin uudisrakentamista alkaneeksi noin 65 000 k-m². Kaikkiaan vuoden 2022 aikana on rekisteröity alkaneeksi noin 290 000 k-m², mikä on noin 160 000 k-m² vähemmän kuin vuotta aiemmin. Espoon kaupungin asuntoyksikön mukaan kolmannen vuosineljänneksen aloituksissa oli 549 uutta asuntoa, mikä 538 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Tammi-syyskuun aloituksissa oli asuntoyksikön mukaan 3023 uutta asuntoa eli

1841 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Aloitetuiksi rekisteröidystä asuntotuotannosta 81 % on kerrostaloissa, 16 % erillispientaloissa ja muutama prosentti rivi- ja ketjutaloissa.

Myönnetty rakennusluvat

Uusia rakennuslupia rekisteröitiin kolmannella vuosineljänneksellä noin 37 000 k-m². Kaikkiaan vuoden 2022 aikana uusia rakennuslupia on rekisteröity myönnettyksi noin 420 000 k-m², mikä noin 18 000 k-m² vähemmän kuin vuotta aiemmin. Espoon kaupungin asuntoyksikön mukaan kolmannen vuosineljänneksen aikana myönnettyissä rakennusluvuissa oli 377 uutta asuntoa, mikä 658 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Tammi-syyskuun aloituksissa oli asuntoyksikön mukaan 3891 uutta asuntoa eli 363 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Rekisteröidyissä uusissa rakennusluvuissa olevista asunnoista 83 % on kerrostaloissa, 13 % erillispientaloissa ja 4 % rivi- ja ketjutaloissa.

Asuntotuotannon ennuste

Viimeisimmän arvion mukaan Espoossa valmistuu vuonna 2022 noin 5450 uutta asuntoa ja 5400 asuntoa vuonna 2023. Seuraavalle kahdeksalle vuodelle valmistuvien asuntojen määräksi on arvioitu keskimäärin 4 500 asuntoa vuosittain. (Asuntotuotantoennuste 2022-2031).

Rakennustuotantotiedot perustuvat 5.10.2022 tehtyyn Trimble Locus -rekisteripöimintaan. **Rekisteritiedot täydentyvät viiveellä, mikä heikentää niiden luotettavuutta. Siksi luvut ovat ennakkotietoja ja pikemminkin suuruusluokkaa osoitta-**

Luvut on poimittu Trimble Locus -järjestelmästä seuraavin kriteerein:

Rakentamistoimenpide = uudisrakennus

Ajankohta: Rakentamisen aloitusajankohta = aloituskokouksen, pohjakatselmuksen tai perustuskatselmuksen ajankohta riippuen siitä, mikä toimenpide on merkitty suoritetuksi.

Rakennusluvan myöntämisaikajankohta = rakennusluvan myöntämispäivämäärä.

Rakennuksen valmistusajankohta = käyttöönottokatselmuksen päivämäärä.

Varttitiedot

via, kuin tarkkoja lukuja. Luvuissa on mukana ainoastaan uustuotanto, ei vanhojen rakennusten laajennuksia ja muutoksia. Asuntotuotannon

osalta rekisterin tuottamia lukuja on täydennetty Espoon kaupungin asuntoyksikön tiedoilla.

Taulukko 1. Rakennustuotanto Espoossa
Vuosineljännekset 2022 ja 2021 sekä kertymä 2022 ja 2021, ennakkotieto

Yksikkö	2022 III vuosi- neljännes	Vuoden alusta	2021 III vuosi- neljännes	Vuoden alusta	EROTUS 2022-2021 vuoden alusta	EROTUS 2022-2021 vuoden alusta %
VALMISTUNEET RAKENNUKSET						
Kaikki rakennukset						
-Rakennusten lkm	309	880	221	623	257	41
-Tilavuus (m3)	581 245	2 867 715	598 466	1 435 011	1 432 704	100
-Kerrosala (k-m2)	146 142	635 757	162 370	372 824	262 933	71
-Asuntojen lkm*	1 477	3 906	1 341	3 764	142	4
-Huoneistoala (h-m2)	73 997	206 180	79 124	203 437	2 743	1
Asuinrakennukset						
Yhteensä						
-Rakennusten lkm	166	492	153	434	58	13
-Tilavuus (m3)	396 584	1 039 620	399 816	1 069 074	-29 454	-3
-Kerrosala (k-m2)	108 904	292 527	114 893	295 206	-2 679	-1
-Asuntojen lkm	1 327	3 675	1 334	3 634	41	1
-Huoneistoala (h-m2)	73 554	205 737	78 422	202 735	3 002	1
Erilliset pientalot						
-Rakennusten lkm	135	378	121	348	30	9
-Tilavuus (m3)	85 330	248 922	80 241	233 691	15 231	7
-Kerrosala (k-m2)	21 014	63 706	20 938	59 421	4 285	7
-Asuntojen lkm	178	482	146	442	40	9
-Huoneistoala (h-m2)	16 974	51 503	16 893	48 420	3 083	6
Rivi- ja ketjutalot						
-Rakennusten lkm	10	50	6	26	24	92
-Tilavuus (m3)	17 200	83 715	8 522	37 844	45 871	121
-Kerrosala (k-m2)	3 938	22 610	2 462	10 775	11 835	110
-Asuntojen lkm*	47	244	28	115	129	112
-Huoneistoala (h-m2)	3 535	19 341	1 971	8 837	10 504	119
Asuinkerrostalot						
-Rakennusten lkm	21	64	26	60	4	7
-Tilavuus (m3)	294 054	706 983	311 053	797 539	-90 556	-11
-Kerrosala (k-m2)	83 952	206 211	91 493	225 010	-18 799	-8
-Asuntojen lkm	1 102	2 949	1 160	3 077	-128	-4
-Huoneistoala (h-m2)	53 045	134 893	59 558	145 478	-10 585	-7
Muut rakennukset (kerrosala, k-m2)						
Vapaa-ajan asuinrakennukset	1 359	1 460	80	296	1 164	
Liikerakennukset	3 812	80 132	876	8 805	71 327	
Toimistorakennukset	0	503	40 792	40 843	-40 340	
Liikenteen rakennukset	9 469	195 767	3 620	16 190	179 577	
Hoitoalan rakennukset	2 688	6 419	0	3 147	3 272	
Kokoontumisrakennukset	0	30	0	0	30	
Opetusrakennukset	16 294	45 550	0	0	45 550	
Teollisuusrakennukset	1 992	6 578	0	1 108	5 470	
Varastorakennukset	37	37	0	2 793	-2 756	
Palo- ja pelastustoimen rakenn.	0	770	0	145	625	
Maatalousrakennukset	82	82	0	0	82	
Muut rakennukset	1 505	5 902	2 109	4 291	1 611	
ALOITETUT RAKENNUKSET						
Kaikki rakennukset						
-Rakennusten lkm	126	672	244	773	-101	-13
-Tilavuus (m3)	289 259	1 168 991	519 494	1 688 692	-519 701	-31
-Kerrosala (k-m2)	65 356	288 809	136 845	447 793	-158 984	-36
-Asuntojen lkm*	549	3 023	1 087	4 864	-1 841	-38
-Huoneistoala (h-m2)	34 126	155 402	71 765	254 625	-99 223	-39
Asuinrakennukset						
Yhteensä						
-Rakennusten lkm	81	422	161	522	-100	-19
-Tilavuus (m3)	174 649	791 766	360 613	1 278 751	-486 985	-38
-Kerrosala (k-m2)	48 482	219 066	99 884	356 934	-137 868	-39
-Asuntojen lkm	651	2 708	1 352	4 641	-1 933	-42
-Huoneistoala (h-m2)	34 126	155 371	71 202	253 874	-98 503	-39
Erilliset pientalot						
-Rakennusten lkm	67	364	127	381	-17	-4
-Tilavuus (m3)	49 211	245 107	81 225	263 912	-18 805	-7
-Kerrosala (k-m2)	12 219	61 055	19 246	63 275	-2 220	-4
-Asuntojen lkm	82	428	152	482	-54	-11
-Huoneistoala (h-m2)	9 702	48 890	15 946	52 227	-3 337	-6

Varttitiedot

Yksikkö	2022		2021		EROTUS	EROTUS
	III vuosi- neljännes	Vuoden alusta	III vuosi- neljännes	Vuoden alusta	2022-2021 vuoden alusta	2022-2021 vuoden alusta %
Rivi- ja ketjutalot						
-Rakennusten lkm	5	18	13	60	-42	-70
-Tilavuus (m3)	7 480	33 384	30 258	107 111	-73 727	-69
-Kerrosala (k-m2)	2 207	9 514	8 148	30 234	-20 720	-69
-Asuntojen lkm*	23	97	79	322	-225	-70
-Huoneistoala (h-m2)	1 762	7 770	6 702	25 424	-17 654	-69
Asuinkerrostalot						
-Rakennusten lkm	9	40	21	81	-41	-51
-Tilavuus (m3)	117 958	513 275	249 130	907 728	-394 453	-43
-Kerrosala (k-m2)	34 056	148 497	72 490	263 425	-114 928	-44
-Asuntojen lkm	546	2 183	1 121	3 837	-1 654	-43
-Huoneistoala (h-m2)	22 662	98 711	48 554	176 223	-77 512	-44
Muut rakennukset (kerrosala, k-m2)						
Vapaa-ajan asuinrakennukset	98	1 294	295	415	879	
Liikerakennukset	0	4 061	4 848	9 646	-5 585	
Toimistorakennukset	0	0	22 336	22 336	-22 336	
Liikenteen rakennukset	2 225	7 328	6 493	24 855	-17 527	
Hoitoalan rakennukset	1 595	5 453	0	3 025	2 428	
Kokoontumisrakennukset	0	0	160	160	-160	
Opetusrakennukset	10 862	45 790	0	15 259	30 531	
Teollisuusrakennukset	827	939	0	1 992	-1 053	
Varastorakennukset	0	58	0	397	-339	
Palo- ja pelastustoimen rakenn.	162	162	0	680	-518	
Maatalousrakennukset	0	0	0	82	-82	
Muut rakennukset	1 105	4 658	2 829	12 012	-7 354	
MYÖNNETTY RAKENNUSLUVAT						
Kaikki rakennukset						
-Rakennusten lkm	95	721	269	957	-236	-25
-Tilavuus (m3)	136 097	1 727 984	482 401	1 696 766	31 218	2
-Kerrosala (k-m2)	36 549	421 814	117 043	439 711	-17 897	-4
-Asuntojen lkm*	377	3 891	1 035	4 254	-363	-9
-Huoneistoala (h-m2)	23 959	219 309	59 286	243 143	-23 834	-10
Asuinrakennukset						
Yhteensä						
-Rakennusten lkm	66	504	176	590	-86	-15
-Tilavuus (m3)	122 261	1 120 389	308 771	1 228 384	-107 995	-9
-Kerrosala (k-m2)	32 964	316 859	84 460	337 923	-21 064	-6
-Asuntojen lkm	377	3 887	1 035	4 187	-300	-7
-Huoneistoala (h-m2)	23 959	219 140	59 108	242 746	-23 606	-10
Erilliset pientalot						
-Rakennusten lkm	55	425	153	468	-43	-9
-Tilavuus (m3)	39 837	286 476	100 998	315 538	-29 062	-9
-Kerrosala (k-m2)	10 121	71 104	25 380	78 169	-7 065	-9
-Asuntojen lkm	73	516	187	588	-72	-12
-Huoneistoala (h-m2)	7 934	56 397	20 489	63 938	-7 541	-12
Rivi- ja ketjutalot						
-Rakennusten lkm	3	33	10	54	-21	-39
-Tilavuus (m3)	4 910	50 707	18 496	90 107	-39 400	-44
-Kerrosala (k-m2)	937	14 086	4 983	24 704	-10 618	-43
-Asuntojen lkm	11	161	50	252	-91	-36
-Huoneistoala (h-m2)	837	11 414	4 156	20 358	-8 944	-44
Asuinkerrostalot						
-Rakennusten lkm	8	46	13	68	-22	-32
-Tilavuus (m3)	77 514	783 206	189 277	822 739	-39 533	-5
-Kerrosala (k-m2)	21 906	231 669	54 097	235 050	-3 381	-1
-Asuntojen lkm	293	3 210	798	3 347	-137	-4
-Huoneistoala (h-m2)	15 188	151 329	34 463	158 450	-7 121	-4
Muut rakennukset (kerrosala, k-m2)						
Vapaa-ajan asuinrakennukset	0	406	205	1 408	-1 002	
Liikerakennukset	0	19 623	11 166	17 296	2 327	
Toimistorakennukset	0	14 568	9 360	9 360	5 208	
Liikenteen rakennukset	1 311	25 460	6 737	24 277	1 183	
Hoitoalan rakennukset	548	4 806	0	5 308	-502	
Kokoontumisrakennukset	0	21 801	212	372	21 429	
Opetusrakennukset	0	12 113	0	13 106	-993	
Teollisuusrakennukset	431	472	1 535	4 649	-4 177	
Varastorakennukset	835	1 073	600	8 339	-7 266	
Palo- ja pelastustoimen rakenn.	0	210	1 423	3 021	-2 811	
Maatalousrakennukset	0	0	0	82	-82	
Muut rakennukset	460	4 423	1345	14570	-10 147	

Ei sisällä vanhojen rakennusten laajennuksia.

Luvut perustuvat 5.10.2022 mennessä rakennusvalvonnan rekisteriin vietyyn aineistoon.

Lähde: Trimble Locus-kuntatietojärjestelmä, Espoon kaupungin asuntoyksikkö*

Luvut ovat ennakkotietoja.

Muutoksen mittarit Espoo	2021	2022	12 kk:n muutos
Väestömäärä 30.9.	295 860	302 670	6 810
Muuttovoitto (asukasta), tammi-syyskuu	1 798	4 275	2 477
- kuntien välinen muutto	-359	1 417	1 776
- siirtolaisuus	2 157	2 858	701
- syntyneiden enemmitys	1 270	1 066	-204
Valmistuneita asuntoja*, tammi-syyskuu	3 764	3 906	142
Työttömien osuus työvoimasta % 30.9. (TEM)	9,9	8,2	-1,7 %-yksikköä
Työllisyysaste %, 3. vuosineljännes (Tilastokeskus**)	74,9	75,7	0,8 %-yksikköä

v. 2022 väestö- ja rakennustuotantoluvut ovat ennakkotietoja

* Vain uudisrakennukset, ennakkotieto

** Työvoimatutkimus (otospohjainen, lähinnä kehityksen suuntaa antava luku)

Lisää tilastoja verkossa:

Helsingin seudun aluesarjat: www.aluesarjat.fi

Espoon kaupungin henkilöstön käytössä on myös

- Verkkotilastopalvelu: Essi > Työkalut > Verkkotilastopalvelu
- Tiedon data-aitta: L-verkkolevy > Yhteiset > Tiedon data-aitta

Espoon kaupunki, Konsernihallinto, Tutkimus ja tilastot

Katuosoite: Virastopiha 2 C, Espoon keskus

Postiosoite: PL 631, 02070 ESPOON KAUPUNKI

Internet-osoite: www.espoo.fi/tieto

Sähköposti: tieto@espoo.fi

etunimi.sukunimi@espoo.fi

Julkaisujen jakelu:

puh. 043 825 7004 tai 043 825 7006

Tietoisku 6/2022

ISSN 1239-9752

Eetvartin toimitus:

Tietopalvelupäällikkö Petri Lintunen,
Konsernihallinto, Tutkimus ja tilastot,
puh. 043 826 5211 (päätoimittaja)

Va. tutkimusjohtaja Minna Joensuu,
Konsernihallinto, Tutkimus ja tilastot,
puh. 043 827 3386

Tutkimussihteeri Sirpa Nykänen,
Konsernihallinto, Tutkimus ja tilastot,
puh. 043 825 7004

Erityissuunnittelija Annika Latva-Äijö,
Kasvun ja oppimisen toimiala, Esikunta,
puh. 046 877 3538

Ympäristöasiantuntija Marika Rönnerberg,
Kaupunkiympäristön toimiala, Ympäristökeskus,
puh. 043 825 2829

Asumisasioiden asiantuntija Sami Malin
Kaupunkiympäristön toimiala, Esikunta,
puh. 040 552 5956

Erikoissuunnittelija Jenni Puustinen
Kaupunkiympäristön toimiala,
Kaupunkisuunnittelukeskus, puh. 043 8252 988

Neljännesvuositiedot:

Konsernihallinto, Tutkimus ja tilastot

Tutkija Päivi Kiviniemi, puh. 046 877 3468
(Väestömuutokset)

Tietopalvelupäällikkö Petri Lintunen,
puh. 043 826 5211 (Työpaikat, työllisyys ja työttömyys, Espoon rakennustuotanto)